

MÁTÉ 8. 26.

LELKIPASZTOR

1951. február hó

A gyülekezet imádsága

Szószéki imádságok

Laetare-vasárnap.

Megváltó Krisztusunk! Hálát adunk, hogy alászállottál a mennyből és Isten kenyereként — áldozattal — életet adsz a világnak. — Élet Kenyere! Áldunk irgalmadért, hogy ajándékozó szereteted kifogyhatatlan gazdagságából most is Te magad táplálsz népedet. — Kérjük kegyelmedet: vonj Magadhoz szent igéddelel és ne engedd, hogy a földi kenyér-gond elszakítson Tőled. Add, hogy kezdeből, mindenkor hálaadással vegyük mindennapi kenyereinket. Támassz mindnyájunkban lelki éhséget és szomjúságot, és táplálj bennünket — Élő Kenyér — az örök életre. Elégíts meg szent testeddel és véreddel, amellyel igaz testvériségben egyesíted tieidet, akik most hozzánk alázkodó szeretetedért hálás szívvel imádunk és kérjük, hogy egykor az örök hazában színről-színre láthassunk és a dicsőültek selegében örök boldogságban magasztalhassunk, ámen.

Judica-vasárnap.

Urunk Istenünk, mennyei Atyánk! Áldunk irgalmasságodért, mellyel megengedted, hogy Egyszülötted — aki Veled és a Szentlélekkel egységben örök és igaz Isten! — bűnösöktől bűnösökért gyalázatot, kínt, halált szenvedjen és örökérvényű áldozatával valóságos Megváltónk legyen. Hálát adunk, hogy ezt az örömhírt nekünk is hirdetteted és szabadító kegyelmedet tőlünk mindedig meg nem vonta. Kérünk: Szentleked tisztítsa meg szívünket, hogy Megváltónkat igazán imádjuk, szent igéjét — örök élet beszédét — híven megtartsuk, és életben-halálban bűnbocsátó kegyelmed bizonyossága legyen vigasztalásunk. Végül pedig — kegyes Üdvözítónk ígérete szerint — szabadíts meg az örök haláltól és drága érdeméért vigy be az örökkévaló mennyei örömbe, ámen.

Pámarum (virág-) vasárnap.

Megváltó Krisztusunk! Áldunk és magasztalunk, hogy isteni dicsőségedből közénk alázkodtál és megalázkodásoddal, kereszt-haláloddal diadalmas Királyunk lettél. Kérünk: tedd nyilvánvalóvá köztünk is könyörülő szereteted — végtelen áldozatod — erejét, hogy megutáljuk bűnünket-hitetlenségünket és igaz törődelemmel fogadjunk szívünkbe Téged, egyetlen Urunkat. Tedd Szentlekeddel ezt a nagyhetet a lelkünk esendes hetévé és vezess a hit engedelmisségében utadon. Add, hogy váltságodból bűnbocsánatot, életet és üdvösséget kaphassunk, egykor pedig örökkévaló királyi trónod előtt zenghessük dicsőségedet, ámen.

Nagycsütörtök.

Irgalmas Úr Isten, kegyes Üdvözítónk! Hálaadással dicsőítünk megalázkodásodért, hogy tanítványaid lábát megmostad és könyörülő

szeretetedért, hogy bűneinkből megtisztításunkra és örök élet táplálására szent testedet és véredet ételül és italul tiednek rendelted és ajándékoztad. Áldunk — örök Főpapunk! —, hogy a kenyér és bor színe alatt valósággal jelen vagy egyházadban és oltárodnál engesztelő áldozatodban részesítéd szerte a földön gyülekezeteket időtlen-időkig. Kérünk: őrizd meg e drága szentséget minden meghamisítástól és tartsd tisztán oltárodát. Készíts fel gyakorta, töredelmes hitben méltó vendégeiddé mindnyájunkat. Szereteted esodaművével tarts meg a Hozzád való hűségben és igaz testvér-szeretet alázatosságában egész földi vándorlásunk idején. Légy Útravalónk utolsó óráinkban és Orvosságunk az örök halál ellen. Végül pedig vígy haza dicsőségedbe, hogy részesei lehessünk minden szentteddel együtt a nagy vacsorának a mennyekben, ámen.

Nagypéntek.

Megváltó Istenünk! Magasztalunk és imádunk, hogy bűneinkért eleget tettél és kínszenvedéssel, engesztelő áldozati halállal ember nemünk megváltását a keresztfán elvégezted. Isten Báránya! Áldunk, hogy miattunk, érettünk és helyettünk elvéreztél és így a bűntől, haláltól és ördögnek hatalmából megszabadítottál és tulajdonoddá tettél. Halállal győzelmes Királyunk, kérünk: add kegyelmedet, hogy keresztfáddhoz — királyi trónusodhoz — töredelmes hittel járulhassunk és szent véred hullásából bűnbocsánatot, életet és üdvösséget kaphassunk. Tartsd meg egyházadban, hirdettesd köztünk és szerte a földön a kereszti evangéliumát. Hozd vissza az elszakadtakat és tévelygőket, akik nem egyedül megváltó irgalmadban, engesztelő áldozatod érdemében bizakodnak. Őrizd meg egyházadban szent evangéliumoddal tiedet a Veled való közösségben minden kísértés között, hogy egykor azoknak seregében találtsunk, akiket szent véred tisztára mosott és akik Téged üdvözítő kegyelmedért az Atyával és a Szentlélekkel egységben, szentségben és boldogságban magasztalnak és szolgálnak mindörökké, ámen.

Dr. Jánossy Lajos

A Lelkipásztor a lelkési önképzés eszköze.

„A lelkési önképzés egyik legnagyobb eszköze a Lelkipásztor. Alkalmi van a teológiai és lelkési szakfolyóirat-irodalmat világviszonylatban is figyelemmel kíséreni. Megállapíthatom, hogy a Lelkipásztor világviszonylatban is elsőrendű szakfolyóirat. A lelkipásztori munka és egyházi szolgálat minden szektorára kiterjedően olyan méretű és minőségű anyagot közöl, hogy aki a Lelkipásztor számait gondosan áttanulmányozza, az a mai teológiai könyvszükében is színen tarthatja magát. Eppen ezért a Lelkipásztornak egyetlen lelkész dolgozószobájából sem szabad hiányoznia. Régebbi határozat értelmében a Lelkipásztor, ha a lelkész nem tudja saját pénzéből megrendelni, a gyülekezet köteles megrendelni. Ha ez eddig meg nem történt volna, vedd úgy, hogy azt mintegy canonica visitation ezennel elrendelem.“
(Szabó József püspök február 15-i körleveléből.)

Teghirdető műhelye

Bójt 4. vasárnapja

A szászéki ige (Ján. 6, 1—15.) jelentése.

A kenyéresoda jel: mutatja, hogy Jézusnak hatalma van kenyeret adni az éhezö embereknek, mert ő az egész ember megváltója, de szenvedő messiási szolgálatát nem engedi felcserélni politikai hatalommal. Ugyanakkor a kenyéresoda az úrvacsorára mutató jel is.

A görög szöveg többlete.

1. Az ötezer ember megalégitésének története legtöbbit elbeszéli evangéliumi csodák közé tartozik: mind a négy evangélista elmondja. Ez már maga is figyelmeztet a jelentőségére. A negyedik evangélium tudósításában ezt húzza alá már az is, hogy itt hallunk a csoda időpontjáról: „közei volt a páska“. A páskaünnep minlig a felfokozott messiási remény ideje volt: azzal emlékeztetett az egyiptomi szolgaság nyomorúságára és a szolgaságból való szabadulásra, hogy az ünneplők tekintetét előrevetítette az eszkatológikus szabadításra: ezért állott az ünnepre megterflett asztalon egy a messiás előfutáraként várt Illésnek készített borral telt kehely. Amikor Jézus a sokaságnak csodálatos módon ad kenyeret, így lángol fel a messiási remény s vált át abba a nagyon is emberi kívánságba, mely biztosítani akarja a maga számára a csodát, mivel „evett ama kenyerekből és jóllakott“ (6, 26). A megígért (V. Móz. 18, 15) és eljövendő messiási próféta feé tekintő reménység így torzul el politikai síkba, mikor Jézust „el akarják ragadni“ (a „harpadzein“ a. m. „megkaparintani“, rablással megszerezni). Így akarja az ember, — sokszor a kegyes ember is! — mintegy „megkaparintani“ magának Jézust azért, hogy Jézus biztosítsa őt minden viszontagsággal szemben az életben s hogy megkapja vallásosságában a nyugodt biztonságot és jólakott, kényelmes életet. De Jézus ez elől a szándék elől „visszavonul“ (az „anachórein“ majdnem a. m. „elfutni“, „menekülni“).

2. Hasonlítsuk össze a negyedik evangélista elbeszélését a szinoptikus tudósítással! Mig ezeknél úgy látszik, mintha a sokaságon való segítésre a tanítványok indítanák Jézust, addig Ján. 6 elbeszélése szerint minden segítés Jézustól indul ki. Ő látja a nagy sokaságot és szólítja meg a talán kicsit nehézkés természetű (v. ö. 14, 8) Fülöpöt. Noha a tanítványok — Fülöp és András is (akik ott voltak pl. a kánai menyegzőn)! — már tanúi voltak Jézus „jeleinek“, mégsem látnak meg semmit Jézus szándékából, még kevésbbé abból, hogy Jézusnak csodálatos hatalma van arra, hogy segítsen. Amikor Jézus „próbára teszi“ a tanítványt, ez kísértéssé lesz számára, hogy ne Jézusban, hanem emberi lehetőségekben bizon.

3. A nagy kenyéresoda az első keresztyénség számára nemcsak azért volt olyan emlékezetes, mivel döntő fordulattá vált Jézus történetében, mikor elutasította magától a nemzeti-politikai messiási reménységet — a negyedik evangélista erre is utal, — hanem még inkább azért, mivel ebben a csodában az úrvacsora szimbolunát fedezték fel. Jézus vette a kenyeret és hálát adván adta (pentosabban; kiosztotta) a leülteknek“ (amint a kritikai szöveg mondja), — a tanítvány visszaemlékezésében ez a jelenet egybeolvadt annak a megdicsőült Krisztusnak a képével, aki az úrvacsorában a saját testét adja „a világ életéért“ (6, 51). Krisztus ma is az úrvacsorában válik számunkra egészen reálisnak az élet kenyérévé. Az a Krisztus, aki életének az árán ad nekünk életet, az úrvacsorában „valódi étel és valódi ital“ (6, 55).

Karner Károly

Laetare: Hiszek az Atya Istenben.

Epistola: Róma 5, 1—11.

Evangelium: János 6, 1—15.

A keresztyének megbékéltek Istennel, mikor még bűnösök voltak. Ezzel a híradással adja tudtunkra Isten irántunk való szeretetét, mert Krisztusban Atyánkká lett. Hihetjük, hogy szíve már akkor felénk fordult, amikor még szembenálltunk vele.

Dicsőkedhetünk is Istenben a mi Urunk Jézus Krisztus által, aki által most a megbékélést nyertük. Általa járulhatunk kegyelmes Atyánkhoz. Ő tart meg és segít át minden nyomorúságon, megőriz Isten haragjától. Ezért többé nem félünk az Istentől, mert szeretett Atyánk Ő nekünk.

A keresztyéneknek alkalmazkodniok kell az Isten viágkormányzásához. Nem remélhetik, hogy rendelkezhetnek Isten minden hatalma felett. Az Isten nem „kenyér-Isten“, aki emberek szolgájává téteti magát. A keresztyéneket Isten mindig megkérdézi: mit akarsz azzal cselekedni, ami rendelkezésedre áll?

De Isten a csodával, amellyel segít rajtunk, megerősíti a nekünk adott békességét. Kenyeret és eledelet teremt ott, ahol már nem is lehet remélni, sőt, még fölösleg is marad. Mindezt a maga dicsőségére és a mi bátorításunkra teszi, hogy éljünk az Ő szívéhez való menetelünk lehetőségével. Mert úgy kell őt megismernünk, mint barátunkat, akitől csak jót várhatunk.

Ellene mondók az ördögnek, lényének és minden munkájának; az istentelen gonosz világnak, és saját bűnös testemnek és véremnek; átadom magam a Szentháromság Istennek, az Atyának, a Fiúnak, a Szentléleknek, hogy Ővé legyek mind az én boldog végemig. Asmusseré

Böjt 5. vasárnapja

A szószéki ige (Ján. 8, 46—59.) jelentése.

Jézus büntelensége és örökkévalósága heves tagadás küzdőpontjában áll. de a hívő szem évszázadok kőden át is látja felragyogni Jézusban az életnek és az emberiségnek „örök napját“.

Az eredeti szöveg többlete.

Aptatlan vádak (46/a. v.). Az „elenchei“ fordítása magyar szövegünkben nem pontos. Vádolni vádolták Jézust, alig néhány verssel később is. De a helyes fordítás szerint „kicsoda bizonyít rám bűnt?“ Jézus keresztyéhez hozzátartoznak az ártatlanul hordozott vádak.

A hit sorrendje (46/b. v.). A „pisteuó“ igének két fő jelentéscsoportja van: ellátni, és: bizalommal lenni. Elhinni Jézus igaz szavát csak azok tudják, akik a szívük bizalmát előlegzik neki. A hit megismerése előtt mindig a szív bizalmának kell járnia! V. ö. Ján. 6, 69! Ez a bizalom tőlünk nem telik. Isten Szentleke kellé bennünk („aki Istentől van“, 47. v.).

Elvakított szemek (48. v.). Amikor a jelenlévőket megüli a „nem-e-világból való“ lehelle, amikor kifogynak az ellenérveik, akkor a két lehetséges magyarázat közül a rosszabbhoz menekülnek. Démonikus varázsló (a samaritánusok közt sok varázsló akadt, v. ö. Acta 8, 9 köv.: ez az ítéletük Krisztus felől). A Sátán munkájában az a legsátánibb, hogy amikor az immanens magyarázat lehetetlenül, inkább hiszünk az ördögben, esak hogy Istenben ne keljen hinnünk!

Kettős ítélet (50. v.). A „krinón“ itt kétféleképpen magyarázható. „Van, aki megítéli“: t. i. Jézus istenfiúi dicsőségét odaítéli neki. És „van, aki ítélt“: számonkéri majd a Fiú gyalázóitól és megvetőitől tettüket.

Abrahám és Jézus napja (56. v.). Megint csak a Sátán háttérben maradó pokoli munkájára vet fényt, hogy Isten emberét akarja kijátszani a Fiú okta-

Jézus szava Ábrahámot az ige fényébe állítja. Ábrahám örvendezve ujjongott fia, Izsák születésén (I. Móz. 17, 17—18). De rajta keresztül ujjongott a megígért eljövendő, Ábrahám magva, fölött is! Öröme nem maradt betöltetlen öröm. „Látta“ a Krisztus napját „és örült“. Krisztus napja: Krisztus testbeöltözése, szabadító megjelenése, minden népek számára. Hogy ez az ige azt jelenti-e, hogy Isten előre megmutatta Ábrahámnak azt, aki felől ígéretet adott neki, vagy azt-e, hogy odaátról örvendezik a Szabadító érkezése fölött, Jézus szavainak litka marad. A szidók csodálkozó válasza („még nem vagy ötven esztendő...“, 57. v.) egyszerűen arra utal, hogy legfeljebb ennyire becsülték Jézus korát.

Még nem ütött Isten órája (59. v.). Jézus „ekrybé“: elrejtett (nem pedig „elrejtőzködék“). Az Atya oltalmazó karja befedezi. Még nem ütött a véres áldozat órája! Hogy közelebbről ez hogyan történt, arról az ige nem ad kijelentést.

Dr Nagy Gyula

Gyakorlati alkalmazás.

1. A híveink között egyre-inkább mutatkozik közömbösség, krisztuselelenség, vagy pedig indokolatlan sötétenlátás és derűlátás. Mindez azt mutatja, lájékozatlanok az emberek sorsuk felől, vagy legalább is hamisan lájékozottak. (A helyes látást ez az ige fejezi ki: A bűn zsoldja halál, Isten kegyelmi ajándéka pedig örökélet a mi Urunk Jézus Krisztusban. Róm. 6, 23.) Akadnak hiheletlen magabiztos emberek. Mások eseményekre, eshetőségekre vagy személyekre építenek. De olyanok se ritkák, akiknek az utolsó reményfoszlányt is kiverte a vihar a szívékből. Csak keveseknek van békességük Istennel és emberekkel azért, mert Krisztus a megváltójuk. De azoknál is rakni kell a tüzet szüntelen, hogy el ne aludgyék.

2. Ezek a körülmények teszik frissé, sürgössé és megoldássá a fenti evangélium üzenetét. Csak aki tudja, mi a bűnös osztályrésze, az előtt nem szürkül meg Jézus személye. Az nem rázza feléje öklét, de attól sem fél, hogy megzavarja kisdad játékat. Sételmi-politikát sem folytat vele szemben amiait, mert nem azt teszi, amit sokan várnak Tőle. Inkább ujjong azon, hogy olyan szöszölője akadt az Atyánál, akinek nincs takargatnivalója. (Se elődök bűnös öröksége, se pedig saját gyalázat nem ékteleníti.) Tetszik az Atyának, hallgat rá, a bűnt kivéve mégis mindenben hasonló volt hozzánk. Benné csak azok csalódtak, akik nem volték még Őt igénybe.

3. A sükeleknek semmit sem használ a büntelen Jézus sem. Döntő dolog tehát, hogy van-e valakinek igehalló füle vagy nincs. A közömbösek vagy öklüket rászök nem tartoznak az ige üzenetére figyelő emberek közé. Véleményalkotásuk egészen légbőlkapott. Nem Jézusban csalódtak, hanem a süketséggel együttjáró tapasztalathiányban szenvednek.

4. Egészen más a látása annak (minden tekintetben), aki komolyan veszi azt, hogy Isten minket Krisztus nélkül nem nőzhet jó szemmel. Az Ő szentsége nem bírja a makulát. Ha valaki nemesak megtapossa törvényét, hanem magát is alaposan megnézi benne, az nagyon jól tudja, hogy nem emelheti fel a fejét, hanem neki Krisztushoz kell mennie. Órá, a szeplőtelenre vetette Isten mindnyájunk vékét, mert csak a tiszta vélheti oda magát érdemnyesen a bűn és szentség halálos találkozásába. Így emel ő át a halálból az életbe.

5. Becsapja magát, akinek nem kell Krisztus. Elzárkózik Isten elől és maga nyit kaput az ördögnek. Támaszthat az is célekat, hamis reményekét, ígérhet nagyokat, de hamar belekaszál a halál. Ezért vigasztalás, újság nekünk, akik rajtjárunk naponként a halál ítéletes útján — különösebb külső veszély nélkül is, hátha még az is van! —, hogy Jézus napja nem tért s nem is tér nyugovóra. A sikerek, remények kúlbaesnek, mert zsoldja van a bűnnek és mi olyan boldusan egyedül maradunk a halállban. Hát mégán komolyan vesz-zsük az ítéletet is! Ebbe a helyzetbe csak az örök Krisztus-felől-vétődhet re-

ménysugar. Neki nincs kezdete és a vég sem fenyegeti veszedelemmel. Ezért nem barátkozott meg emberi formájában sem a halállal, hanem szembenézett vele és legyőzte. Krisztus ideje nem jár le, a miénk lejár életre vagy halálra. Az örök Krisztusnak módja van ígérete bevállására az idő korlátjában véglegküzködő emberek számára.

Szabó Gyula

Az egyházi atyák igehirdetéséből:

„Mielőtt“ a multat jelöli meg, „én vagyok“ pedig a jelen. Mivel azonban Istennel sem mult, sem jelen nincsen, csak örökös jelen, azért nem azt mondja: Abrahám előtt voltam, hanem Abrahám előtt „én vagyok“. *Nagy Gergely.*

Mikor a nekik szánt tanítást befejezte és ők köveket ragadtak, elhagyta őket, mint javíthatatlanokat. — Jaj annak az embernek, akinek kőkemény szívéből menekül az Isten! *Augustinus.*

Luther 1533. márc. 30.-i igehirdetéséből:

Ez egy szép és gazdag evangélium, melyről sokat lehetne prédikálni. Most csak a legfontosabb gondolatot vesszük ki belőle, amit Krisztus így fejez ki: *Örömmel hallgassuk az ő igéjét. Aki azt hallgatja, Istentől van, aki pedig nem hallgatja azt, az nincsen Istentől.*

Ez a nagy és súlyos bűn a nép minden rétegében megtalálható. A legnagyobb rész úgy gondolkodik: Mit érdekel engem a prédikáció?! — Ez szörnyűséges dolog.

Ez az ördög tulajdonképeni színe: Isten igéjét nem hallgatni, hanem gyalázni és rágalmazni, a felebarátnak szenvedést okozni és ölni. Ilyen színétől meg lehet ismerni az ördögöt és az övét: mert azok hazugok és gyilkosok, megvetik Istent és az ő igéjét. Azért óvakodjatok az ilyen bűntől. Isten igéjét meg ne vessétek, hanem örömet hallgassátok, gondolkodjatok rajta és aszerint éljétek. Ha ezt teszitek, akkor bizonyosak lehettek afelől, hogy Isten gyermekei és őtőlé valók vagytok. A többiek a sátán gyermekei.

Akik Isten igéjét örömet hallgatják, azok Istentől vannak. De mit jelent Isten igéjét megtartani? Semmi mást: hinni, amit Krisztus a bűnbocsánatról és örök életéről az evangéliumban ígér és ebben a hitben és reménységben szilárdan megmaradni. Aki így cselekszik, — mondja az Úr, — azé az örök élet, nem kell félnie a bűntől, haláltól és az utolsó ítélettől sem; mert ott csupa kegyelem és irgalom vár rá.

A mai evangélium főtanítása, hogy szorgalmasan maradjunk meg az igében, örömet hallgassuk, hittel fogadjuk azt. Ha ezt meglesszük, akkor bűn, ördög, halál és pokol felett diadalmaskodni fogunk.

Judica: Hiszek a Fiú Istenben.

Epistola: Zsid. 9, 11—15.

Evangélium: János 8, 46—59.

Jézus Krisztus egyszersmindenkorra örök váltáságot szerzett nekünk. Napenként újra meg kell kísérelnünk, hogy életünk Istenhez, embertársainkhoz, és önmagunkhoz helyesen alakuljon, mégsem érzük el azt. Jézus Krisztus egyszer küzdött a mi megigazulásunkért és megszerezte az nekünk. Ez a megigazulás azóta mindig érvényes, mindig tökéletes, mindennap teljes igazságként adva van.

Jézus Krisztus, mint Istennek való tökéletes áldozat, megtisztítja a mi lelkiismeretünket a holt cselekedetektől, hogy szolgáljunk Istennek. Életét értünk adta oda és vérét értünk ontotta ki. Ezzel elviselte azt a büntetést, amelyet mi érdemeltünk, mert minden kísérletünk, hogy igazak legyünk, kudarcba fulladt. Ezzel lelkiismeretünket is megszabadítja a nyugtalanságtól, melyet a magunk erejéből való igazságra törekvés kudarca okoz.

Érettünk való cselekedete kiterjed az örök életre, mert ő az igaz Isten és az örök élet. Ő volt, mielőtt Ábrahám lett, mielőtt Augustus császár élt, előttünk és utódaink előtt. Ezért olyan hatásos életének odaadása, ezért olyan hatalmas igéje. Aki megtartja az ő beszédét, nem lát halált soha örökké.

Elíene mondok az ördögnek, lényének és minden munkájának; az istentelen gonosz világnak és saját bűnös festemnek és véremnek; átadom magam a Szentháromság Istennek, az Atyának, a Fiúnak, a Szentléleknek, hogy Ővé legyek mind az én boldog végemig. Asmusséü

Virágvasárnap

A szászéki ígé (Máté 21, 1—9.) jelentése.

A keresztfához vezető úton virágok nyílnak; az íge nyomán Krisztust elrejtjük is felismerő, hódoló szívek dicsőítése és imádása Urunknak, Megváltójunknak. (A „sokaság“ az ünnepre őt kísérő tágabbkörű tanítványok csoportja. Bevonulásakor Jeruzsálem népe zudult fel. Helytelen magyarázat, mintha a pálmaágakat szóró emberek fordultak volna később Vele szembe, noha bizonyára ilyenek is voltak a virágvasárnapi hódolók között.)

Az eredeti szöveg többlete.

2. v. „Találtok egy megkötölt szamarat és vele együtt az ő vemhét.“ (Hasonló a fordítás az 5. és 7. v.-ben.) Az eredetiben „Pólosz“ „csikó“ áll. A fordítás tehát: „...szamarat és az ő csikóját“. Az új magyar fordításban is így lesz. Az már további kérdés, hogy miért volt mind az anya számarra, mind a csikajára szükség. Lehet, hogy Zak. 9, 9-ben, ahonnan az idézet való, ill. amelyre utalás történik, csak parallelizmus membrorumról van szó; lehet arra is gondolni, hogy éppen a jelzett számarra csikója lévén, azt nem hagyhatták egyedül ott, hanem az anyjával együtt vitték el a megbízás alapján; lehet arra is gondolni, hogy a két állat közül az utas, jelen esetben Jézus, az egyikén ült, a másikon pedig úti holni lehetett. A szamar a megszokott házi állat volt, melyet szívesen használtak Judea hegy-völgyes vidékein, mert biztosan járt, biztosabban, mint a ló és igénytelenebb volt. Fontos azután tudnunk, hogy a békés közlekedés eszköze volt, szemben a lóval, amelyet harci célokra használtak. Azzal tehát, hogy Jézus számarháton vonul be Jeruzsálembe, hangsúlyozni kívánja, hogy nem harcos Messiás kíván lenni a korabelt zsidóság nemzet-politikai messiási várakozásai alapján, hanem alázatos, a próféta (Zakariás, Deuterozsaia) béke fejedelme; Messiása; aki tudatosan meggy a szenvedés és halál éé.

3. v. „Az Úrnak van szüksége rájuk.“ Az Úr szó meglisztelő megnevezés is, de főként Jézus feltámadása után a levéllírodalomban messiási megnevezés, amely az ósz.-i „Adonaj“ fordításaként a görög „Küriosz“ szóval Jézus messiási méltóságát fejezi ki. Esetleg már itt lehet erre gondolni, hiszen Jézus ilyen formában a samáriai asszonnyal való beszélgetés során is mutatott magára. Ünnepeles, deklaratív bevonulásról van szó, a messiási királynak bevonulásától, és maga a nép is használja a „Dávid fia“ messiási megnevezést Jézusra vonatkozólag.

5. v. „Jeruzsálem leánya“, értelme: Jeruzsálem, a főváros; ószövetségi megjelölés.

9. v. „Hozsánna“, eredeti jelentése: Légy kérlek segítségül. De tágabb értelemben is használták: Üdv a Dávid fiának.

A „sokaság“ jórészt Jézussal Galileából jövő hívő sereg, amely tudta Jézus szándékát, és ezért csakugyan mint a „béke-királyt“ üdvözölték, a feje-

delmek bevonulásakor szokásos módon szőnyegek, ruhák leterítésével, ágaknak, pálmagalyaknak (virágvasárnap, palmarum) hintésével és üdvkiáltásokkal.

10. v. „Felháborodék az egész város“. Helyesebben mozgásba jött, megmozdult. Inkább a meglepetés, csodálkozás, mint a felháborodás kifejezése.

11. v. „A galileai Názáretből való próféta.“ Emlékeztet János 1, 47-re: Názáretből lámadhat-e valami jó?... Jer és lásd! Többet mint prófétát: a messiási királyt.

Dr Kiss Jenő

Gyakorlati alkalmazás.

A.

Virágvasárnap a passió nyitánya. Valahányszor csak emlegette Jézus ezt az ő útját Jeruzsálemben, mindig szenvedésével együtt emlegette.

1. Szervedésre születik az ember, — mondják. Itt tényleg van Egy, aki azért született meg embernek, hogy szenvedjen. Nem „akárki“ megy fel Jeruzsálemben szenvedni. Most ugyan ember, de úgy lett emberré, hogy isteni létfelméretét megőrizte. Ő a megígért Szabadító. A bevonulás mikéntje a legkisebb részletéig arra való, hogy ezt kifejezze. Micsoda megalázkodást igényelt tőle s mégis eljött és mégis ment szenvedni. Az ég és föld Urának a nevében és az ő kegyelmével indul. Tehát rád is tartozik, téged is illet az, ami itt történik. Annak, ami minket Istentől elválaszt, nincs emberi elintézője. Isten maga vette kezébe ügyedet. Aki itt szenvedni megy, az Ő. Igényt tart rád és arra, amid van.

Jeruzsálem döntő órája a te életedben akkor ismétlődik, mikor halod az igét. Ha nem fogadod el őt — nem a magad elgondolása szerint való királyodnak, hanem Megváltó Istenednek, — kívül esel a vátságán. Rettenetes, amikor hit helyett csak a megzavart magabiztonság felháborodott kérdése a válasz: „kicsoda ez?“ A helyett, hogy megbotránkozol a nagy megaláztatásban: a keresztben, vizsgálj meg magadat! Érted kellett ez. Ragaszkodjál tehát a te Királyodhoz, aki olyan amilyen, mert így Szabadító Ő! (Itt felhasználható a közismert illusztráció egy fennhéjázó leányról, aki barátjánője e-őt szegyenlett egy sebhelyes asszonyt édesanyjának mondani, pedig ő akkor kapta a sebhelyeket, mikor a leányát akarta a tűzvészből kimenteni.)

Az ég és föld Ura jöhetne másképpen is — és jönni is fog —, de milyen jó, hogy a mentő szeretet szándékával, a megalázkodásban szinte megülkőzést keltő fokig elmenve, jó. Erettünk van ez így!

2. Krisztustól nagy megalázkodást követelt a kereszt, tőlünk meg hitet követel. Itt nem a szemével lát, az eszével fog fel, hanem a hitével ragad meg az ember eszének és látásának ellentmondót. Isten ezt az ige által viszi végbe. Azokat is, akik ott a jeruzsálemi úton vele mentek, nem a látás és a meggondolás — mert az szegényes, ez meg nem nagy kilátást nyújtó volt, — hanem az ige állította Jézus oldalára. Isten im beteljesíti ígérőjét. Lehet építeni a szavára. Oda lehet állani a melé a „Dávid Fia“ mellé életre halálra.

Ebből a hitből bizonyágtétel lesz. Igéből új ige. Mert Jeruzsálem számára ige volt a hozsánna. Jézus igény-bejelentése. A 15—16. vers szerint azonosította magát az így bizonyágtételekkel. Isten megkérdez egyházát és hívő keresztyént: kap-e igét ma a világ az Őt mindenre-készen követők ujongó, istentdicsőítő hálaadásában?

Ezzel persze elsősorban a mi Urunknak tartozunk. Milyen jó, hogy valamit adhatunk Neki, amikor ő mindenét, az életét adja nekünk. Adhatott neki a samáriai asszony (Ján 4, 34), meg a bethániai Mária is (Ján 12, 7). Elfogadta a különös hódolatot itt is a zarándokoktól. Amikor a kereszt belekerült az ő életébe, mindig megerősítette Őt az Atya az útra az ő bizonyágtételével a Fia mellett (megkeresztelkedés, megdicsőülés a hegyen). Ebbe a sorba illeszkedik bele ezeknek a galileai zarándokoknak a hozsannája. Halálba menőtől már semmit se szokás megtagadni. Add az érted halálba menő Jézusnak szolgálatodat, dicséretedet, magadat!

Szabó Lajos

B.

1. Talán sehol sem annyira szembeötöl az evangéliumnak az a belső feszültsége, hogy t. i. Isten hatalma, dicsősége, ereje és szabadítása jelenik meg semmitmondó, szegényes külső, sőt értelenség, elesettség leple alatt elrejtve, mint éppen virágvasárnap történelében. Ezt mindvégig szem előtt kell tartani.

2. Jézus Krisztus jeruzsálemi bevonulása csak keveseknek a számára volt ünnepi esemény; azoknak, akik benne felismerték a Messiást, akik az „előtte és utána menő sokaság”-ot alakították. Ez a sokaság, ez a zarándok csapatát elenyésző kisebbség Jeruzsálem népéhez vagy pláne Izráel népéhez viszonyítva. Ma is igen kevesen vannak, akik őt királyként üdvözlik és fogadják, de ez mítsem befolyásolja az Ő királyságának valóságát.

3. A Jeruzsálembe bevonuló Jézus királysága rejtett királyság. Sem Jeruzsálem népe, sem annak vallási vezetői nem gondoltak Zakariás próféta jóvondolására, csak azok szívét feszítette Isten ígérete beteljesülésének öröme, akik Vele jöttek s Őt dicsőítették. — Ma az anyaszentegyház igehirdetése mutat rá a kélezer esztendő bizonyágtétele is erősíti: Imé, jön néked a te királyod. Nem az egész nép kiált hozsannát ma sem, hanem csak azok, akik valóban felismerték Benne szelid, szegénysége ellenére is a királyt.

4. Jézus Krisztus időszerűtlen és alkalmyszerűtlen király volt. A legyőzött, nemzeti öntudatában megalázott, széthulló nép nem szelid és szegény Messiást várt. Színes skálájú messiási reménysegeket táplált a nép s valahánnyel megegyezett abban, hogy a Messiásnak földi hatalmasságokat, trónokat döntő erővel, a történelmet megfordító hatalommal kell jönnie. — Isten mégis egy szelid, a világ szemében nevelésesen, szemárháton. A magam gyűlekezetem számára ennek a vasárnapnak döntő üzenete az, elfogadom-e, vállalom-e, dicsóítom-e Őt királyként. Hiszem-e, hogy Ő hoz számomra gyógyulást, szabadulást, üdvösséget most is?

5. Ha vállalom Őt, tudnom kell azt is, hogy az Ő királyi uralma úgy valósul meg e világban, ahogy azt Ő tanította. (Boldogságmondások, példázatok.) Úgy, hogy szegény, jelentéktelen emberéletekre van szüksége, amelyekben uralomra jut s uralomra jutása abban mutatkozik meg, hogy kiszolgáltatják Neki mindenüket. (Vagyon, ruha, koldusrongyok.)

6. Imé, jön néked a Te királyod, s hogy ez a király éppen ilyen, éppen Ő, a kereszttől induló Isten Fia, azt jelenti, hogy az én utam, az anyaszentegyház útja sem lehet más, mint önmagam megüresítésének, a keresztnak, az ömber halálának az útja.

Joób Olivér

Az egyházi atyák igehirdetéséből:

Krisztus jövele a világ üdvössége. Azért mondja: Aldott, ki az Úr nevében jól! *Chrysostomus.*

Luther 1529. márc. 21.-i igehirdetéséből:

Ennek az evangéliumnak a főmondanivalóját advent első vasárnapján már hallottátok.

Az evangélium második mondanivalója: *a hit gyümölcse*, mely erre a mondatra következik: „Imhol jó néked a te királyod”, és bizonyossá válik abban az igében: „Hozsánna a Dávid fiának”. Ez egy igazi keresztyén ének, amit más nem is tud énekelni, csak a keresztyének. Hozsánna ének és dicséret, melyet minden keresztyén szívnek zengeni kell. Mert az a mi istentiszteletünk, hogy dicsérjük azt a kegyelmes cselekedetet, amely nekünk ingyen adatott. — Ez csak egy rövid szó, de igaz szívből énekelni nagy művészet. Aki még a saját cselekedetei alapján áll, az nem tudja ezt az éneket énekelni és nem a Krisztusnak kíván üdvöt és győzelmet, hanem saját magának. Azt kívánjuk,

hagy az evangélium teret nyerjen és zengjen az ének: Hozsánna. Ez a hit gyümölcse és a legfontosabb cselekedet, mely a diadalmas evangélium ismeretéből következik.

(A prédikáció további nagyobb részében a gyónásról beszél Luther.)

Palmarum: Hiszek a Szentlélek Istenben.

Epistola: Filippi 2, 5—11.

Evangélium: János 12, 12—19.

A Szentlélek megtanít minket Krisztus igaz ismeretére. Amíg Krisztust csak „test szerint” ismerjük, nem ismerjük őt, mint örök Istent és megváltónkat. Mindannak hatása alatt, amit Jézus Krisztus véleményünk szerint cselekedett, dicsérelhetjük tetteit, vagy gyűlölhethetjük őt. De így csak „test szerint” találkozunk Krisztussal. Csak a Szentlélek tanít meg arra, hogy miért igaz király Jézus Krisztus és miért nincs ereje már rajtunk a félelemnek. Azért küldetett a Szentlélek erre a világra, hogy ezt a hitet és ezt az ismeretet növelje bennünk.

Aki igazán megismeri Krisztust, annak értelme megújul. Az új értelmű azt jelenti, hogy az az indulat van bennünk, amely a Krisztus Jézusban volt. A Szentlélek Jézus életének hasonlóságát plántálja belénk. Általa megtanulunk ebben a világban elrejtett életet élni, úgyhogy a nem-keresztýéneknek fel sem tűnik, milyen előnyünk van nekünk velük szemben. Emellett útunk mind jobban a mélység felé vezet, ahogyan a Krisztusnak is halálig meg kellett aázni magát. Le kell mondanunk arról, hogy az emberek magasztalják nevünket és várunk kell az Isten kinyilatkoztatására, hogy ő tegye nyilvánvalóvá a nekünk rendelt nevet. (T. i. hogy az övéi vagyunk; Jel. 2, 17.)

Ellene mondok az ördögnek, lényének és minden munkájának; az istentelen gonosz világnak, és saját bűnös testemnek és véremnek; átadom magam a Szentháromság Istennek, az Atyának, a Fiúnak, a Szentléleknek, hogy őde legyenek mind az én boldog végemig. Asmusse

Nagysütörtök

Nagysütörtök: Csodáinak emlékezete.

Epistola: I. Korinthus 11, 23—32.

Evangélium: János 13, 1—15.

Az Úr szent vacsorájában Krisztus testét és vérét adja nekünk, hogy ezzel bizonyossá tegyen igéjében adott ígéretei felől. Mivel igéjének hallgatása közben csüggedt és dacos szívünk Isten ígérletét kétségbevonja, az Úrvacsorában Isten megfizelteti velünk jelenlétét és ígéreteit, hogy ezzel legyőzze kétségeinket.

Az Úrvacsora helyes vételében teljessé válik a keresztségbeli szövetség. Ha bizonyosak leszünk Isten ígéje és ígérete felől, ellene mondunk magunknak, a világnak és az ördögnek, lemondunk minden hazug bizonyosságról, mellyei minket saját testünk, a világ és az ördög elhíhet és átadjuk magunkat a Szentháromság egy igaz Isten akaratának és igéjének. Isten jelenlétével kiragad a sötétség hatalmából és felvesz a Jézus Krisztussal való közösségbe.

Mivel az Úr szent vacsorája közösséget teremt Krisztussal, létrejön a hívek közössége is az egyházban. Krisztus az ő szentjeit és híveit, akik már tiszták az ige által, mindvégig szerette és az úrvacsorában önmagát adta nekik, a híveknek is szeretniök kell egymást. Ők az emberekben nem a másikat szeretik, hanem azt a Krisztust, aki mindnyájukat megváltotta és megmentelte.

Isten csodájának emlékezete Krisztus testének és vérenek ajándéka. A véle való élésben létrejön és fennmarad az Istennel és a testvérekkel való közösség, de az ördög és világ birodalma lerombolódik. Asmusse

Nagypéntek

A szószéki ige (Ján. 19, 16—30.) jelentése.

Jézus halála Isten üdvözítő akaratának célhoz érkezése: a kereszten „elvégeztetett” az üdvösségünk. Jézus halála győzelem: király Ő a kereszten. De a kereszti dicsőséges fényvel való ragyogásában is megmarad Ő szomjazó embernek és hű gyermekeknek.

Az eredeti szöveg többlete.

16. v. „Néki*k* adá őt.” (Páredóken a paradidómi aoristos-a.) Átadta, kiszolgáltatta Jézust Pilátus a katonáknak. Vagyis nem egyszerűen „néki*k* adta”, hanem mint bíró hivatalosan adott parancsot; hajtsák végre az ítéletet. A zsádóknak ehhez nem volt joguk s hatalmuk (Ján. 18, 31).

17. v. „Emelvé*n*.” Vivén, hordozván. — „Mé*n*e” (exélthen) = kiment, t. i. a városból, mert a megfeszítés helye a városon kívül esett.

20. v. „Héberül”, t. i. az akkor használt arám nyelven. „Görögül” is, mert a rómaiak a keleti részekben két nyelven adták tudtul a hivatalos dolgokat.

21. v. „Ne ír*d*” (mé grafe). Rienecker jegyzi meg: ez a tagadó imp. prás. azt követeli, hogy az ember a megkezdett cselekménytől álljon el.

22. v. „Ami*t* megír*t*am, megír*t*am.” A perf. (gegrafa) jelzi, hogy a cselekmény be van fejezve.

23—24. v. A „köntös” szó félreérthető. Ezen mi ma felsőruhát, hosszú kabátot értünk. A görög *chiton* pedig éppen ellenkezőleg a felsőruha alatt viselt *alsóruhát* jelenti itt. A *felsőruha darabjai* ugyanebben a versben *himatía* szóval jeleztelek. Ezeket el tudták osztani 4 részre, de az egyben megkötött alsóruhát kártétel nélkül nem hasíthatták többfelé. A zoltáridézetben szereplő magyar köntös szó helyén meg *himatísmos* áll, mely általában *ruházatot* jelent. Különböztessünk tehát a görög szavak szerint. (A magyar köntös szó az alsóruha jelzésére annál zavaróbb, mert 19, 2-ben nagyon helyesen a himation van fordítva vele.)

25. v. Vilás, hogy *hány asszony* állt a kereszti alatt. Valószínűleg 4: Jézus anyja; annak nőtestvére, Salóme (v. ö. Mt. 20, 20; 27, 56; Mk. 15, 40; 16, 1.); Mária, Kleopás felesége, akiről egyébként nem tudunk; és Mária, Magdala városából.

29. v. Az *izsóp* falakon kúszó gyógynövény volt. Használták kultikusan a poklosok s általában bűnösök megtisztulásánál, a páskával kapcsolatban is. Amire itt használtatik, arra nem nagyon alkalmas. Schaller szerint itt azt a célt szolgálta, hogy Jézus szája ne érintse az itató katona kezét.

30. v. „Lehajtván fejét”. Rienecker: nem resignációból vagy gyengeségből ejti le Jézus a fejét, hanem szendergésre hajlja le azt. Scholz László

Gyakorlati alkalmazás.

A.

Mi történt itt? Közöséges kivégzés. Tán csak az a feltűnő, hogy egyszerre három férfit feszítenek meg. A római hatóság vaskézrel tartott rendet, a függetlenségre vágyódó nép állandó nyugtalanságban élt. Különös csupán az, hogy a nép részvélen volt, sőt a középső megfeszített halálát ők kívánták. A megszálló hatalom kezébe maguk szolgáltatják. Valaki olyan kinlódik középült fára feszítetten, akit megtagadott népe. Szűkebb köre is elfordult tőle. A tanítványok hite összeomlott. Sehol sincsenek. Pár asszony álldogál s nézi végig a kivégzést. Sajnálják és siratják meghusult álmaikat. Meg ők nem is kockáztalnak ezzel semmit.

Mi történt itt? Csak egy közönséges kivégzés? A haidokló szerint: elvégeztetett. Valami célhoz ért. Micsoda? Ennek a férfinak az volt a célja, hogy keresztre kerüljön? Miért? S különben is érthetetlen az egész. Szavaiban erő és a győzelem, ugyanakkor kiszáradt toroka könyörög valami italért. Szava áttör minden emberit s ugyanakokr gondoskodik visszamaradó anyjáról. A megszokott kivégzés is tele van nyugtalanító mozzanatokkal. A halárláftéltre láblát akasztottak, amelyen fel van tüntetve büne. Pilátus most is így lett. A zsidók azonban tiltakoztak a fogalmazás ellen. Miért a nagy izgalom? Kivégzik és ezzel az ügy el van intézve. *Vagy még sincs?* Még a kivégzésre ki-rendelt katonai osztag is szokatlanul jár el. Mintha egy láthatatlan akarat irányítana mindent és tudatlanul is engedelmeskedni kényszerülne mindenki.

A hatóság szerint: kellemetlen ügy volt, de rövid időre csend lesz újra. A nép vezetői szerint: az istenkáromló elnyerte méltó büntetését, megövtük Izrael Istenének szentségét.

Mária szerint: meghalt a fiam.

János szerint: fia helyett fia leszek anyjának.

A katonák szerint: szegényes holmija volt, csak aki a köpenyét nyerte meg a kockán, az járt jól.

Az asszonyok szerint: csodálatos ember volt, kár érte.

Jézus szerint: elvégeztetett! A váltás, amit Isten megígért, imé elkészült. Halála tehát Isten akaratának célhoz érkezése. A papi fejedelmek gyűlöletén, Pilátus törvénytartásán, a pribékek gépies mozdulatain keresztül Isten cselekedett!

Mi történt itt? Isten ítélete ment végbe e világ bűnén. Jézust nem a zsidók fanatizmusa, sem a római helyfartó diplomáciája, hanem maga Isten küldte a keresztre. Jézus nem könnyű préda volt e világ hatalmasai kezében, hanem Ő maga ment a keresztre! Elvégeztetett: tehát a győzelem kikiáltása! Ha Isten ítélete végbement, akkor már nem haragszik. Van bocsánat. Van menedékhely. Van üdvösség.

A feltámadás és a pünkösöd mindezt kinyilatkoztatta! Számunkra a nagypénteki esemény husvét és pünkösöd fényében áll. S ezzel a kereszti Isten diadalmában ragyog!

Balikó Zoltár

B.

A nagypénteki igehirdetés könnyűvé válik akkor, ha evangéliumról kell prédikálnunk. T. i. annyira a nagypénteki tény objektív, tehát tárgyí vonatkozása áll előtérben, hogy nem szabad tőle elkalandoznunk. *Elvégeztetett a váltás, ezért van üdvösségünk!* Ez minden nagypénteki prédikáció tárgyi mondanivalója. Ez teljesen függetlenül attól, hogy a gyülekezet milyen összetételű, falusi-e, városi-e, fiatal-e, öregekből álló-e, hitetlen-e vagy felébredt-e! Az alapige csupán arra nyújt alkalmat, hogy a váltás tényében egyes momentumokat kihangsúlyozzunk. Teljesen téves volna például Jézusnak anyjához és a tanítványához való szavaira helyezni a hangsúlyt (26—27. vers). Igen populáris prédikációt lehetne erről szerkeszteni, de akkor elbeszél az igehirdető a nagypénteki objektív mondanivalója mellett.

1. Elvégeztetett. Ezt mi boldogan és hittel vehetjük tudomásul. Mi abban a Jézusban, aki ott halt meg Jeruzsálem mellett a Koponyák hegyén, az üdvösség megszerzőjét látjuk. Keresztfája elé állít ma az írás.

2. Ez a Jézus az, akiről a próféták jövendöltek. Nem véletlen az, ami a Golgotán történt, hanem isteni üdvtervnek a megvalósulása. Tudakozzuk az írásokat, mert azok tesznek bizonyosságot a Jézusról, aki eljön erre a világra, hogy szent és drága vérével adja a bűneink miatt. (Lásd az ószövetségi lekción!))

3. Jézus szenvedése valóságos szenvedés volt. A kereszti nyomorúsága azt az embert érte, aki vérezett, szenvedett, akinek anyja szívét éles tör járta

ál; aki a kereszten gondol az elhagyatoltra és aki szomjuhozik! Jézus valóban végigjárta az emberi nyomorúság minden útját azért, hogy elvégezhesse a váltásot, Ezt a szenvedést a mi bűneink okozzák.

4. Pilátus helyesen iratta meg a táblát Jézus keresztjére. Király ő. Véresen is, szomjasan is, szenvedve is Király. A zsidók királya, az izraeliták királya, az igaz hívők — a lelki Izrael — királya. Ma véresen és szomjasan és nyomorultul áll előttünk keresztje. Egykor azonban elkövetkezik a nyilvánvaló királyság is. Ezt a dicsőséges Krisztust azok látják meg örvendezéssel, akik most örvendeznek azon: Elvégeztetett.

(Krisztus-kereszt az erdőn. Ady verse. Amit sokan, sokszor elmulasztunk hitetlenségünk miatt, arra ma nagyon nagy szükségünk van: A kereszt előtt „Megemelem kalapom — mélyen!“)
dr Kósa Pál

Az egyházi atyák igehirdetéséből:

Nagyszerű látvány! Az istentelen nézőnek kitűnő gúnytárgy, a hívő pedig felséges titok. Az istentelenség látja a királyt, aki a kormányपाल. helyett a szenvedés fáját hordozza; a hívő pedig azt a keresztvivő királyt látja, aki önmagát megfeszítetteti. *Augustinus.*

Luther 1533. ápr. 11.-i igehirdetéséből:

Mennyire telve volt a szíve szeretettel, hogy életét is kész volt értünk feláldozni. Ennek a szeretetnek mibennünk is viszonyszeretetet kell ébresztenie az értünk kínos halált elszenvedett Krisztus iránt. De a mennyei Atya iránt is, aki értünk rótt ki a Krisztusra ilyen sok szenvedést. És bizony kőnél, de még a vasnál és az acélnál is keményebbnek kell lenni annak az emberi szívnek, melyet mindez meg nem indít és lágyít.

A „finom, kedves világ“ azonban megy a maga útján tovább, észre sem veszi mindezeket. Lusta, hideg, szívtelen, hálátlan és megveti az ilyen drága kincset. Ezért van aztán az, hogy az Úristen e világot egyre jobban elveti magától. És igaz van akkor, amikor a hálátlan világnak azt mondja: Ha neked nem kell ez a nagy atyai szeretet, mellyel én meglátogattalak és amellyel szerelmeletes fiamat kínos halálra adtam érted, jól van, te sem kellesz nekem. Nem kérdezősködsz azután, mit tettem érted, én sem kérdezek te utánad. Ha nem kell az én szerelme fiaim, ám legyen tiéd Barrabás, maga az ördög. És oda is adja őt (a világot) a garázdák és a hamis tanítók kezébe,

És ezen ne is csodálkozzék senki. Ha eszedbe veszed, milyen hálátlanok az emberek, hogy nekik a Krisztus semmit sem jelent, ne csodáld, hogy Istéri haragjával sújtja és magára hagyja ezt a világot. Mert, aki nem hajlandó Krisztustól szeretetet elfogadni, az menjen csak az ördöghöz és legyen az övé.

Aki szívből hiszi, hogy Krisztus érte szenvedett, az nem lehet hálátlan fickó, hanem az ő kegyes követője. Éppen úgy, mintha tűz- vagy árvízveszedelemben valaki élete kockázatásával jönne segítségemre, bizony utolsó, nyomorult ember lennék, ha nem éreznék hálát iránta és nem szeretném őt, aki megmentett engem.

Ha mi ezt nem cselekedszük, ezerszeresen gonoszabbak vagyunk a világ fiainál. Mert azok nem tudnak semmit erről a nagy kegyelemről, mi azonban tudunk és mégis sokszor hálátlanok vagyunk, elfelejtjük, nem gondolunk rá, hogy Krisztus megváltott minket a bűntől és haláltól.

Azért úgy tanuljuk Krisztus szenvedését, hogy megértsük belőle: az a mi javunkra történt, hogy mi abban ne más lássunk, mint örökkévaló segítséget. Az ő véres verítéke, éjszakai kínlódása és a kereszten elszenvedett fájdalma: az én segítségem, erősségem, örömöm és életem. — Az a keresztyén ember, aki a Krisztus szenvedését így fogja fel.

Nagypéntek: Megigazulásunk Ura.

Epistola: Ésaías 53.

Evangelium: János 19, 13—30.

Isten Fiának halála által megsemmisítette a halált és a bűnt. Miután az ördög a paradicsombéli fa által diadalt aratott, a keresztfáján ismét elvesztette azt. Krisztus elvette tőle a halál erejét és hatalmát. Nem kell többé a halál-félelem rabszolgáivá lennünk.

Isten minden bűnünkét Krisztusra vetette. Halálra adatott a mi bűneinkért és az ő sebei által gyógyulánk meg. Bűneinkért önmagát áldozta és megszerezte számunkra az Isten kegyelmét.

Isten a Krisztus keresztyén kinyilatkoztatta, hogy egyedül ő igaz. Mi lávo!tünk Istentől és ezt a tényt különféle áldozatokba, hitbe és valásosságba rejtjük. Ezzel igyekszünk nyugtalan szívünket lecsendesíteni. Isten kiadta Fiát a kegyesség és a világi rend őrizőinek. Ezek őt, mint istentelent és a rend elenségét keresztre feszítették és ezzel nyilvánvalóvá tették, hogy ők maguk kicsodák (hitetlenek és istentelenek).

Isten Fiának érettünk való áldozatát tetszéssel fogadta. A Fiu halála kienesztel Istennel. Az ördög és a világ Krisztus kereszthalála által elvesztette diadalmát. Asmussen

Földes (Fuchs) János †

A munkaasztal mellől, életének javakorában hívta magához az életnek és halálnak szabados Ura. Egyik barátjának gépelt le pár o'dalt szívességből, panaszkodott, hogy nyomást érez szíve táján, majd egyedül maradt 85 éves édesanyjával, annak ölébe hajtotta fejét s vége volt földi életének.

Nemcsak a szétszórt nyájból ittmaradt kicsi gyülekezet, hanem az egész község lakossága kísérté nagy részvétellel nyugalomra, hiszen alig volt köztük egy is, aki tanácsért ne fordult volna hozzá, vagy valami szívességet ne kért volna tőle.

1900-ban született Gyöngkőn. Itt kezdte iskoláit is. Bonyhádön fejezte be középiskolai tanulmányait. A teológiát Sopronban végezte. 1923-ban avatták lelkészé. Szülőhelyén, Gyöngkőn kezdte szolgálatát mint segédlelkész, majd Hidasra került főesperesi káplánnak, ahol 1923—1925-ig volt. Innét az akkor alakult kis tengerelcei gyülekezetbe ment helyettes-lelkésznek. 1931-ben választotta meg az egyházaskozári gyülekezet lelkészéül, ahol haláláig szolgált.

Szívvél-lélekkel hivatásának élt, ebben kereste minden örömét. Templomban, házankénti bibliorákon hűségesen táplálta híveit, fiatalokat, öregeket, férfiakat, nőket az élet kenyerével. Mindig szolgálatkész. Alányszor jártam nála, alig fordult elő, hogy valaki őt ne lett volna, vagy ne jött volna tanácsot kérni tőle. Figyelme mindenre kiterjedt, lelkiekre, anyagiakra egyaránt. Még a gyülekezetéből eltávozottakat is össze-összegyűjtötte baráti találkozóra. Hogy mennyire összenőtt gyülekezetével, mutatja, hogy súlyos lelkiismeretbeli kérdés volt számára: mi legyen előbbrendű köteleessége, midőn gyülekezete javarészt kitelepítették s őt hívták a kiköltöztetettek: menjen-e utánuk, vagy maradjon az elárvult kis gyülekezettel. Végül is az utóbbi mellett döntött, de szorgalmas levelezéssel gondozója maradt továbbra is az e'költözötteknek.

Ahogy megsiratták az ittmaradtok, úgy siratják meg a távollevők is, mert hűséges barátjukat, lelki gondozójukat, pásztorukat, atyjukat veszítették el benne. Legyen á'dott emlékezte.

Thurneysen:

Törés a lelkipásztori beszélgetésben

A Lelkipásztor volt az első hazánkban, amelynek hasábjain Thurneysen 1946-ban megjelent lelkipásztorkodástanából részletet hoztunk, mégpedig a legdöntőbb fejezetét (1947. január: A lelkipásztori beszélgetés tartalma.). Ennek a fejezetnek a velejét a szerző így foglalta össze: „A lelkipásztori beszélgetésnek, mint egyáltalán az egyház igehirdetői szolgálatának egyetlen tartalma a Jézus Krisztusban való bűnbocsánat nyújtása. Ez a beszélgetés az embert megkegyelmezett bűnősként szólítja meg. Csak ez a feltétel teszi az ilyen beszélgetést lelkipásztorivá. De vigasztaló erő csak akkor származik belőle, ha a bűnbocsánatot feltétel, tehát törvényeskedés nélkül s éppen ezért az ige iránti engedelmisségben nyújtja.“

A könyv magyar fordításának megjelenése alkalmából (Thurneysen: A lelkigondozás tana. Budapest, 1950. A református sajtóosztály kiadása. Ára 50 Ft.) most egy másik fejezetet viszünk olvasóink elé — ezt már a megjelent fordítás alapján —, mégpedig a fentebb említett fejezetet megelőzőt, bő részletekben. Magyarban nem éppen könnyű olvasmány, nem is egyszeri olvasásra való. De akit igazat lelkészi szolgálatunknak ma talán legdöntőbb feladata, a lelkipásztorkodás, az ne sajnálja a fáradságot, hogy kétszeri vagy háromszori áttanulmányozással megeméssze a rendkívül fontos mondanivalóját. Thurneysen nagyon jelentős tanácsának megvilágítására és felhasználásához való segítségre megszólaltatunk hazai gyakorló lelkészeket: tegyék át mondanivalóját egyszerű gyülekezeti viszonyok közé.

Mivel a lelkigondozói beszélgetés az emberi élet egész mezejét a benne ható összes lélektani, világnézeti, szociológiai és erkölcsi megoldással és megítéléssel együtt Isten Igéje ítéletének veti alá, ezért az egész beszélgetésen egy törésvonal húzódik át. Ez azt jelzi, hogy az emberi megítélést és értékelést s az ennek megfelelő magatartást nem helyezzük ugyan hatályon kívül, de a maga teljes ideiglenességében ismerjük fel. Mivel az ember nem veszi jónéven természetes ítéletének (véleményének) ezt a relativizálását s az ezzel járó korlátozását, hanem védekezik ellene, ezért a lelkigondozói beszélgetés harci beszélgetéssé válik, amelyben Isten ítéletének (véleményének) az ember üdvössége érdekében való keresztülviteléért küzdünk.

A lelkigondozói beszélgetés tartalmáról kell majd beszélnünk: ez a bűnbocsánat hirdetése. Előbb azonban meg kell fontolnunk a lelkigondozói beszélgetés egyik olyan *jellegzetességét, amely félig a lelkigondozói beszélgetés alakját, félig azonban már tartalmát illeti. Arról a *törésvonalról* van szó, amely végigvonul a lelkigondozói beszélgetésen.

A lelkigondozói beszélgetés úgyszólván két síkban folyik. Anyaga az általános emberi élethelyzetből származik s ezt úgy fogadja el a

beszélgetés, ahogyan éppen elfogadhatunk beszélgetés közben tényállást, egy problémát, egy ügyet s ahogy a kínálkozó lélektani és általános világnézeti szempontok szerint fel is dolgozzuk. Azután viszont az történik, hogy magának a beszélgetésnek a folyamán ezeket az éppen kínálkozó szempontokat túlhaladjuk a dolgoknak olyan szemlélete révén, amely Isten igéjéből adódik. Tehát *a tekintetbe veendő tárgyat a lelkigondozói beszélgetésben elvonjuk, kivesszük a maga saját talajából s áttesszük Isten igéjének világosságába.*

Az egész beszélgetés eleitől kezdve arra irányul, hogy *ez az átmenet* megtörténjék. A lelkigondozói beszélgetésben már az egész tényállást úgy fogjuk fel, mint akik semmi másról nem tudunk, csak arról az egyről, hogy az Isten igéjében hirdetett bünboesátnak úrrá kell lenni e tényállás fölött.

A lelkigondozói beszélgetés lényege az *emberi élethelyzet igazi megértése*. Ezt a megértést úgy jellemeztük, mint meghallgatást, de szerfölött aktív meghallgatást, olyat, amely — mivel Isten igéjéből indul ki — magában foglalja az ő üzenete hirdetésére irányuló akaratunkat, azt a szándékunkat, hogy az ő igazságát vigyük bele az ember életébe. E felfogás szerint most már a megértés azt jelenti, hogy megvalósítjuk a felebarátunk helyébe való odalépést, odaállást. De úgy, hogy közben mi magunk egészen más helyről indultunk s ennek a más helynek az erejével akarunk segíteni felebarátunkon, aki a maga helyén áll. Azzal segítünk a lelkigondozói beszélgetésben felebarátunkon, hogy *teljesen elfogadjuk a maga sajátos élethelyzetében, de ugyanakkor teljesen magunkkal is vesszük annak a másik helynek a fényébe, ahonnan jövünk.* Mivel ez a megértés az egész beszélgetés értelme és tartalma, azért ennek a megértésnek nem is jutunk el sohasem a végére, jobban mondva csak akkor, amikor a beszélgetésnek is vége. Ez megint csak azt jelenti, hogy *az elfogadás és a magunkkal vitel kettős mozzanata, s ezzel együtt az a törés, amely keresztülvonul ezen a beszélgetésen,* szükségszerűen húzódik végig a beszélgetésen eleitől végig. E kettősségnek mindenesetre megfelel a beszélgetés külső funkciójának kettőssége: ez a szó egyszerű értelmében vett *meghallgatás* és *megbeszélés* formájában történik. De amennyire el lehet különíteni egymástól ezt a két funkciót külső tekintetben, éppen annyira a megértés egyetlen folyamatát szolgálja mégis mindkettő, tehát ezért mégsem választható szét.

A diagnózis a helyzet kikutatásának és megragadásának formájában történik. Közben a beszélgetés vezetője minden kínálkozó eszközt felhasznál. Legelőször is említjük meg a *lélektan* eszközét. Egyetlen lelkigondozói beszélgetést sem folytathatunk úgy, hogy ne fordulnánk a lélektanhoz, amennyiben t. i. arra irányuló kísérletünket értjük ezen, hogy *felfogjuk azt a lelki szituációt, amelyben felebarátunk van.* Talán éppen egy tanulóorban lévő gyermekkel kell beszélgetnünk (lelkésszel vagy nevelővel naponkint történéthetik ez), aki valamilyen különleges elutasítás, elzárkózás, vagy neveletlenség révén hívja fel magára figyelmünket s akit most egy pillanatra félre-vonunk külön beszélgetésre. Ez sem történéthetik meg úgy, hogy ne len-

nének fontossá rögtön olyan lélektani összefüggések, amelyekről tudnunk kell, ha nem akarjuk teljesen elhibázni a dolgot.

Példaképen azokat a beszélgetéseket idézem, amelyeket Bernanos „Tagebuch eines Landpfarrers“ c. regényében folytat a lelkész azzal a merész és mégis szégyellős kislánnyal, aki nagyon bonyolult módon erotikus vonzalmat érez iránta, mint ahogy ő maga is, bár nem látja, rejtett erotikus érzéseket táplál a leány iránt. A kölcsönös vonzás és taszítás igen komplikált viszonyba alakul ki ebből, s ez emberi és lelkigondozói tekintetben nagyon szépen megoldható helyzetre vezet. Ha naivul és lélektani tekintetben tájékozatlanul kerülünk bele egy ilyen helyzetbe, akkor szinte veszve vagyunk. Mennyire nagy szükség van arra, hogy nagyon is alaposan tájékozva legyünk lélektani dolgokban. Ezért nem kerülheti el a lelkigondozó a lélektannal való foglalkozást, már csak azért sem, hogy egy ilyen gyermekkel való beszélgetésben megállja a helyét; nem is beszélve a házassági kérdésekről, amelyekkel falun és városban egyaránt állandóan előveszik a lelkigondozót.

De persze bármilyen fontos is mindez a meghallgatás aktusát tekintve, mégsem állhatunk meg ennél semmiképpen. Már maga a tényállás észlelése is Isten ígéje üzenetének kedvéért történik, amelyet az előttünk feltáruló lelki nyomorúságba és kérdésbe behatolva kell hirdetnünk. S ezzel már készen is van az a törésvonal, amely átvonul a beszélgetésen. Újra meg újra magunk mögött kell hagynunk mindent, ami csupán csak tényszerű és lélektani mozzanat, vagy még inkább magunknak kell lehetőség szerint benyomulnunk abba a fénybe, amely Isten ígéből vetődik az esetre.

A lélektaniak mellé adott esetben egyéb ismereteknek is kell társulniuk, így például *jogi ismereteknek*. Aligha lesz olyan lelkész, akinek ne kellene például házassági konfliktus révén egy bizonyos helyzetbe került asszonyt figyelmeztetnie jogi összefüggésekre. De viszont megint csak nem vesztetünk bele a jogi tényekbe s nem téríttethetjük el magunkat ezzel tulajdonképpeni feladatunktól. A dolog jogi része is csak arra lehet nekünk alkalom, hogy megfontoljuk és meg is mondjuk azt, *ami egészen más s amiért lelkigondozói múltunkban ott vagyunk.*

Azután egyetlen lelkigondozói beszélgetésből sem hiányozhat *az erkölcsi megfontolás*. A lelkigondozás nem kerülheti el, hogy míg az eléje vitt élethelyzetet valóban elfogadja, bármilyen formában, talán nagyon tartózkodóan, de mégis maga is egyelőre erkölcsi kategóriákban gondolkozzék és beszéljen. De itt érvényes csak igazán az, hogy egy pillanatra sem állhatunk meg ennél. Eppen az erkölcsi értékelés mezeje az, amelyre csak azért lépünk rá, hogy megint azonnal elhagyjuk. Nem azt jelenti-é a bűnbocsánat magábanvéve, hogy van egy olyan ige, amely minden emberi gonosszal, de minden emberi jóval is fölényesen áll szemben? Olyan ige, amely előtt jó és rossz egész ellentéte, bármily komolyan kell is vennünk a maga helyén, relatív ellentétté válik. Hiszen a bűnbocsánat ígéje átfogja a jókat és a gonoszokat, igazakat és hamisakat egyaránt s magával is ragadja egy olyan egészen új talajra, amely túl van minden jón és gonoszon. Nem azt jelenti-é a bűnbocsánat, már magában is, hogy ami jó bennünk, az nem menthet meg, de ami rossz bennünk, az

nem vihet kárhozatba? Egyedül Krisztus irgalma ment meg s egyedül ennek elvetése és elfeledése vihet kárhozatba.

Az erkölcsi értékelések e területével közvetlenül határos az emberi dolgok *társadalmi és kulturális megítélésének* rokon területe is. Minden ember úgy van vele, hogy amikor szól, egyúttal annak az egész rétegnek a nevében szól, amelyhez tartozik. E társadalmi réteg ítéletei és szemléletmódja egészen akaratlanul, de ugyanakkor egészen magától értetődően is színezi azt a képet, amelyet helyzetéről ad. Vagy mint paraszt beszél, vagy mint munkás, vagy mint kispolgár stb. E szerint a beszélgetésben szóba kerülő kérdést is jellegzetesen más és más módon nézi. Nekünk ebbe is bele kell mélyednünk, ha helyzetét fel akarjuk fogni. Azonkívül magunk is beletartozunk egy bizonyos rétegbe, megvannak a magunk társadalmi és osztály-előítéletei s ezek is befolyásolják a másik iránt való megértésünket. Hogyan lesz ebből felebarátunk igazi gondozása, tanácsadás, ha nem sikerül a társadalmi és osztályértékelésnek ebből a légköréből kilépniünk? Viszont hogyan léphetnénk ki másként, mint úgy, hogy kezdetből fogva s az egész beszélgetés folyamán felemelkedünk Isten igéjének körébe. Ez az egyetlen olyan szó, amely nem bizonyos réteghez vagy osztályhoz szól, sőt inkább áthatol minden rétegen és osztályon. Újra és újra nagy annak a veszélye, hogy ezen a ponton hamis kíméletből vagy vigyázatlanságból kitérünk a beszélgetésben a törés elől. Esetleg megtörténhetik, hogy a lelkigondozói beszélgetésben polgári vagy bármilyen más osztálymeghatározottságú „megértés” területén találkozunk s egészen elfeledjük, hogy igazi megértésről ezen az úton nem lehet szó, s hogy így háttérbe szorítottuk és elárultuk azt, ami tulajdonképpen feladatunk lett volna.

Ez a kísértés azért annyira veszélyes, mert még vallásos, sőt kifejezetlen keresztényen *auspiciumok* alatt is történhetik. Sajnos, az egyház mindig érteit ahhoz, hogy még magából Jézusból is olyan figurát csináljon, aki túlságosan jól beleilleszkedik és idomul abba a *polgári életterületbe*, ahol a két utóbbi évszázad alatt különösképpen lehorgonyzott az egyház. Az a lelkigondozás azután, amely ennek a Jézus-képnek felel meg, e réteg szellemi és vallásos hagyományainak és eszményeinek megerősítésére szolgál, nem pedig arra, hogy az igazi, élő Krisztus igéjének megismerésére és megtérésre vezessen. Nézzük meg csak például Theodor Fontane regényeinek lelképásztor-alakjait s ezek lélekápoló munkáját. A vilmosi korszak teológus- és lelkészmenedzselüköröződik bennük: ennek a képét ismerhetjük fel nagyon világosan a századforduló előtt és után élt teológusok számos életrajzában és önéletrajzában is. Csaknem kivétel nélkül igen képzett, nagyon rokonszenves személyiségek, aki keresztelés, konfirmáció és esketés alkalmával a polgári társadalmi réteg reájuk bízott családjainak körében a szószéken és a szent cselekményt követő családi ünnepen egyaránt, szűkebb körben nagyszerűen tudnak megmondani „keresztényen” beszédet tartani, amely az ünnepi alkalom lelki elmélyítésére és dekorálására szolgál. Arra azonban sohasem kerül sor ezekben, hogy törés történjék, a polgári kereten túljussunk s belekerüljünk az evangélium tulajdonképeni mondanivalójának keretébe.

Ha eddig a lelkigondozói beszélgetésben lévő törésvonal világos kidomborításáról szölvünk, akkor most a másik dolgot is meg kell mondanunk. Az az igazán megokolt aggodalom és gond, hogy ha

egyáltalában beleboesátkozunk a meghallgatásba és egymással való beszélgetésbe, akkor elkészülhatunk Isten igéjétől s annak irányától, — *sohasem vihet rá bennünket arra, hogy most már aztán kitérjünk* nem a törés és a döntés elől, hanem éppen megfordítva: ennek a törésnek és döntésnek az érdekében *a beszélgetés helyes kifejtése és kiterjesztése, felebarátunk meghallgatása és a vele való elmélyedő foglalkozás elől*. Nem szabad megtörténnie annak, hogy a törés, a döntés, amelynek irányában beszélgetésünket folytatnunk kell, doktrinér szándékká váljék, amelyet abrupt módon, közvetítés nélkül valósítunk meg, alighogy bele fogtunk a beszélgetésbe. *Igy egyáltalában nem is jöhet létre igazi beszélgetés*, s ekkor tulajdonképpen nem is hallgatjuk meg felebarátunkat, hanem rögtön ledorongoljuk a véleményünk szerint egyenesvonalúan hirdetett „üzenettel”. *Igy nem is lett felebarátunkká, akinek gondját felvesszük, akinek a helyébe odalépünk, akivel együtt jutunk el Isten igéjéhez, hanem csak „misszionálásunk” tárgya lett s ez semmiképpen sem válhatik hatékonyá, eredményessé, mert nem őszinte találkozásból fakadt*. Ennek nem szabad megtörténnie. Nem szabad elköventünk felebarátunknak a lelki megrohanását, amelyet egy bizonyos, magát hamisan evangéliumának feltüntető lelkigondozás a legnagyobb bölcseségnek hirdet. A beszélgetés azért folyik, hogy magában a beszélgetésben elérjük a nagy, lelkigondozói fordulatot: azt, hogy Isten igéjének hallgatása megzavarja és megtörje a beszélgetést. Az bizonyos, hogy a fordulat egyszer-számra nagyon közvetlenül bekövetkezhetik. Rendszerint azonban úgy történik, hogy az emberi megértés szavai egymásután sorakoznak fel, de ezeknek a szavaknak és meggondolásoknak mindegyikén láthatóvá válik az a törésvonal, amely Istennek egészen más véleményét teszi láthatóvá s afelé irányít.

Beszélgetni kezdünk például *egy modern, egyházától elidegenedett, individualistával*. Egész szellemiségét kibontakoztatja előttünk, teljesen kétségtelenné teszi azt, hogy vallásos indítású ember. Jézus Krisztusról is beszélgetünk egymással. A Hegyi Beszédre és a keresztre magasztos és mélyen átértzett szavai vannak. A beszélgetés egyelőre teljes egészében világnézeti síkban mozog. A törés azonban, amelynek kezdettől fogva meg kell lennie, abban mutatkozik meg, hogy társunk mindenben, amit csak mond, tudatosan tartja magát Jézus Krisztus világnézeti szemlélésének és méltatásának ehhez a síkjához, mi viszont éppen olyan tudatosan igyekezzünk eltávolodni ettől, mert tudjuk, hogy Jézus Krisztusról egészen más mondanivalónk van s ezt a mást szeretnők felebarátunknak is hozzáférhetővé és átláthatóvá tenni. Mondatról mondatra értésére adjuk, hogy mi máshonnan indultunk és másfelé megyünk, mint ő. Egészen komolyan vesszük őt, melléje állunk, megpróbálunk mindent elfogadni, amit elénk ad, de kezdettől fogva ebbe az új irányba utasítjuk, amely nekünk adatott.

Itt is egészen más, új talajra kell lépniünk. Megint törésnek kell bekövetkeznie, mely a beszélgetést erre a másik talajra viszi át.

Életünknek az Istentől való vezetettséget és Istennek felettünk uralkodó akaratát kell megkeresnünk, ha életutaink összekuszálódásában el akarunk igazodni. Ez viszont azt jelenti, hogy az az út, amelyet meg kellene találniunk, az a megoldás, amelynek meg kellene mutatkoznia előttünk, tisztán lélektani eszközökkel nem található meg. Isten kezének kell kinyúlnia felénk s kell megadnia mindazt, amit mi nem tudunk megszerezni. Ezért az a tanács, amit itt adunk kellene, nem lehet egyelőre az életre vonatkozó konkrét utasítás, hanem — ha sikerül helyes irányban folytatnunk a beszélgetést, — az imádságra vonatkozó tanácsnak kell lennie. Mert a helyes imádkozásnak az a titka, hogy Isten akaratát keressük meg. A helyes útnak pedig az a titka, hogy az Isten akaratára iránt való engedelmességben járunk.

Végül gondoljuk meg még egyszer, hogy minden beszélgetésünkben *morális tények és problémák* vetődnek fel. Ilyen kérdések ezek: Mit kell tennem, hogy leszámolhassak a magam vagy a mások bűneivel? Hogyan állhatok meg erkölcsileg egy bizonyos helyzetben önmagam vagy egy másik előtt? Hogyan jöhetek rendbe egy másik emberrel, aki nem ért meg engem, vagy én nem értem meg, s mégis együtt kell élnem vele? Ezek a kérdések mindig újra felbukkannak a lelkigondozói beszélgetésben. Ha az ilyen kérdések komolyan és kikerülhetetlenül vetődnek fel, akkor az egész életfolyamatban mély megrázkódtatások következnek be, lelkiismeretfurdalások vagy gyűlölet és elkeseredés kitörései. Természetesen előfordulhat a másik is: hogy tudniillik ki akarva térni a konfliktus nehézségei elől, valamilyen módon égerutat veszünk. Egész egyszerűen nincs türelmünk, kitarításunk arra, hogy valóban feltegyük magunknak a kérdést. Lélektani kifejezéssel: az egész konfliktus „elfojtás”-hoz folyamodunk. Egy kifelé felvett daeos magatartással leplezzük el belső tanácstalanságunkat és megalázottságunkat. *A lelkigondozói beszélgetés semmiképpen nem követheti az elfojtásnak a tendenciáját. El kell fogadnia és fel kell dolgoznia a morális konfliktust.* Nem lehet elsiklania felette a maga vigasztalásával. Kiméletlen őszinteségre kell vezetnie. De csak akkor juthat megoldásra, ha ezt a megoldást nem magának a konfliktus keletkezésének és fennállásának talaján keresi, tudniillik a morális talajon. *Az Isten igéjének vezetése alatt álló lelkigondozónak tudnia kell s a beszélgetés egész folyamán tudatában kell lennie annak, hogy a morális konfliktusokat nem lehet morális úton feldolgozni.* Éppen a morális tényeket nem lehet önmagukból kiindulva megérteni és megoldáshoz juttatni. A jót akarjuk tenni s nem azt tesszük, hanem rejtélyes módon mindig a rosszat, amit nem akarunk, s éppen ez a konfliktus utal túl önmagán egy egészen más dimenzióba és távlatba. Szükségünk van a megoldáshoz egy olyan szóra, amely máshonnan jön, s amely maga megint nem csupán morális szó. Megtörténhetik az, hogy egy bűnös szituációt nagyon egyértelműen tisztázhatunk valamely irányban, akár úgy, hogy a bűnt magunkra vesszük, akár úgy, hogy valaki másra helyezzük át. De éppen egy ilyen morális tekintetben nagyon is egyértelműen tisztázott helyzetben marad valami különösképpen sűrű homály. *Soha*

senkin nem segítettek még azzal, hogy talán teljes joggal és érvénnyel megállapították a bűneit. Az egész helyzet, amelybe éppen a bűn megállapításának bekövetkezte után kerülünk — akár minket, akár mást terheljen ez a bűn —, megint csak arra vár, s most már csak igazán arra, hogy fény hulljon rá valóban másfelől, kívülről, felülről, s végre megvilágítsa, ha nem akarunk végleg inségben és kétségben maradni. *Az a szó pedig, amely minden pusztán emberi tisztázást és megítélést, a vádaskodás és a bűn helyzetét megoldja, megint csak Isten igéje, a bűnbocsánat igéje. Máté 18:12—35, Róm. 7 és 8, Zsolt. 51* lebegjen megint szemünk előtt, valahányszor ezzel a szituációval kerülünk szembe. Ennek pedig mindig újra meg kell történnie, mert nem lehet egyetlen helyesen folytatott lelkigondozói beszélgetés sem úgy, hogy ne vetődnek fel benne valamilyen módon az erkölcsi kérdés. *Az Úri Imádság ötödik kérése lesz valójában az utolsó szó, amelynek aztán szívünkbe és ajkunkra kell kerülnie. Ezzel megegyezően jelezzük azt a törésvonalat, amely a beszélgetést a pusztá lélektan, a társadalmi ideológia és az erkölcsi megítélés teréből feltétlenül kiemeli.*

Most pedig utoljára még valamit meg kell mondanunk. A lelkigondozói beszélgetés a maga megkövetelt törésével mindkettőt, a lelkigondozót és partnerét egyaránt nagyon konkrét döntés elé állítja. *Az ember csüng a maga ideigvaló véleményein.* Kitar mellettük, ameddig csak teheti. Ha el akarjuk venni tőle, akkor sikrasszall értük. *Ugy látja, hogy lélektani, morális vagy világnézeti értelmezéseivel áll vagy bukik életének egész épülete. S ez nemcsak látszat, ez valóban így is van! A bűnbocsánat hirdetése megingatja az élet egész ideológiai építményét, amit az ember addig épített magának amíg még nem hallotta meg valóban Isten igéjét.* Azért is védekezünk ellene az ember úgy, mint ahogy olyan ellenség ellen védekezünk, aki az életünkre tör. Ha életünknek Istentől való vezettségére utalunk, vagy Krisztus ítéletére és kegyelmére, vagy az imádságra és a hitre, mindez az ember és gondolkozása számára olyan hallatlan föltevés, hogy ha valóban ez elé kerül — már pedig ennek kell bekövetkeznie az igazi lelkigondozásban —, akkor ez úgy tűnik fel, mint a sötétbe való ugrás. *Egy olyan bűn esetében, amely életünket terheli, sötétbe való ugrás ráállani arra, hogy önmagunk minden magyarázó és igazoló kísérletével felhagyjunk, de eldobjunk minden terméketlen önvádat és kétségeskedést is, s teljesen átengedjük magunkat a bűnbocsánatnak. Sötétbe való ugrás az, hogy életünk megoldhatatlan rejtelvényének láttán lemondjunk minden olyan kivezető útról és kísérletről, amellyel magunk akarunk magunkon segíteni, s helyett teljesen rábízunk magunkat Isten vezetésére, ebből éljünk ennek erejével haladjunk lépésről lépésre s végezzük a magunk dolgát. Aki világnézeti problémákkal küzd, annak számára sötétbe való ugrás felhagyni az önmaga egész, talán nagy távlatban kiépített és mélyértelmű okoskodásával s egyszerűen hinni és imádkozni, minden biztonnal nem úgy, hogy közben megtiltja magának a gondolkozást, de úgy, hogy minden gondolkozás kezdetévé és végévé újra meg újra a hitet és az imádságot teszi. Lehet azonban, ha valaki*

komoly keresztyén világszemlélettel és életfolytatással rendelkezik. A legnehezebb aztán ezek láttán is megvallania azt, hogy ez még egyáltalában nem a szilárd alap és talaj, amelyre életünket felépíthetjük, sőt ő is bűnös és halandó, akinek bűnbocsánatra van szüksége, s ezt egyedül a keresztyén és Jézus Krisztusnak a halottak közül való feltámadásában találhatja meg. Nem lesz könnyű ilyen beszélgetést végigvinni; a leghévesebb ellenállásba fog ütközni. A Szentírás világosan szól erről. Ezt az ellenállást a *kegyelem ellen való harcnak* nevezi. Úgy látja, hogy valamennyien ebben a harcban állunk s ebben ismeri fel a bűn ősi formáját. *Annak a beszélgetésnek, amely a bűnbocsánatból indul ki s ahhoz vezet el, nagyon is reális módon kell ezzel a harccal számolnia.* Ilyen beszélgetésben igazi törés jön létre; nem pusztán intellektuális beszélgetés ez, amelyben csupán lélektani vagy világnézeti, avagy morális lehangolás következik be, bár az bizonyos, hogy ez is megtörténik. Ha valahol, itt igazán helyénvaló Kirkegaard szellemi lélektanának (geistliche Psychologia) ez a kitétele: „*exisztenciális beszélgetés ez*“. Semmi sem marad itt meg a régiben, hanem az ember egzisztenciájában régiből újba való átmenetel következik be. A régi: a megbocsátatlan bűn, az új pedig: a megbocsátott; az eddigi: a megszentelt élet; amit pedig most kapott az ember, az az Isten tulajdonába átment, vagyis megszentelődött élet. Így gondoljuk el a beszélgetésben fellépő törést, ilyen mélyre ható, felforgató, kivezető és megszabadító módon.

Mivel a lelkigondozói beszélgetésben ilyen törésről és harcról van szó, azért a lelkigondozónak végeredményében mindig magános lesz a helyzete. Újra meg újra az oltárra kell tennie a kezét, mint az I. Kir. 13-ban lévő „Isten embere, aki Judeából jött“, arra az oltárra, amelyen a hamis isteneknek mutatnak be áldozatot. Ezért *nem szabad visszariadnia attól, hogy — éppen úgy, mint ez az ember — belépjen azoknak a sokrétű és gazdag értelmezéseknek, meg-gondolásoknak és megítéléseknek a küzdőterére, amelyekkel az ember ideig-óráig maga próbál segíteni magán.* Olyan, mint az a sziklakeménységű idegen, aki új üzenettel nyugtalanítja az egész csata-teret. *Ezeket az értelmezéseket, meg-gondolásokat és megítéléseket mind el kell ugyan fogadnia, de ugyanakkor kérdésekké is kell tennie s meg kell rontania az embereknek rajtuk való örvendezését. Aztán megtapasztalhatja azt is, milyen nagy az a felszabadulás, melyben az ember „lelki szegényként“ örömmel veszi ezt a megzavarodást s a mennyek országának új igazságát hallja.* Szinte annak a visszfénye ragyog fel itt, ahogyan a prófétai és apostoli igehirdetés kavarja fel a maga teljes egészében az emberi életet, támadja meg ezzel alapjában és teszi problematikusá. De felragyog annak a nagy ígéretnek a fénye is, amelynek ez a felkavarodás az árnyképe. Így a lelkigondozói beszélgetésben jelentkező törés új élet kapujává válik.

Thurneysen cikke lelkészek szolgálatában

Tarjáni Gyula megnyilatkozása:

A lekipásztori szolgálatunkban nagyon is rászorulunk a tanulásra. Az alábbi néhány szempont talán hozzásegít majd Thurneysen mondanivalójának megértéséhez.

1. Amikor leül velem szemben egy ember, akár ő keresett fel engem, akár én mentem el hozzá, mindenképpen a lekipásztornak kell lennem. Ez azt jelenti, hogy miután elbeszélgettünk a helyzetről, nekem hirdetnem kell feléje Isten ígését, s ez — a cikk szerint — mindig a bűnbocsánat evangéliuma. *Az a feladat, hogy Isten konkrét üzenetét világosan, közvetlenül és érthetően töltsd át az illető felé úgy, hogy a hírdetett evangélium éppen abban a helyzetben szólítsa meg őt, amelyben van.* Milyen hiábavaló időtöltés, ha nem sikerül Isten színe elé állnunk mindkettőnknek és milyen nagy kár, ha a magam süketsége, vagy gyávasága miatt nem tudom megszólaltatni a konkrét ígét. Ilyenkor vádol az elmulasztott alkalom és tudom, hogy nem segítettem a testvéremnek igazán élete problémájának megoldásában.

2. Ahhoz, hogy az ígét a konkrét helyzetben megszólaltathassam, a másik testvéremre kell tennem. Meg kell hallgatnom őt türelmesen, amikor a helyzetét előadja és magamnak is segítenem kell őt türelmes, odaadó szeretettel, hogy a helyzetét lehetőleg világosan feltárja. Beszélgetésekre emlékszem, amikor kölesönösen egészen belemerültünk a panaszkodásba és egyszerűen csak azon vettem észre magamat, hogy a magam problémái fontosabbak lettek, mint a pásztori segítség. Az is előfordult sokszor, hogy testvéri meghallgatás és megértés helyett egyszerűen „ledorongoltam“ a másikat az ígével, mondván, hogy az ige majd elvégzi a maga munkáját. Utólag szégyeltem magam az ilyen „lerohanás“ után, mert fáj, hogy nem tudtam türelmes testvére lenni a másinak és nem tusakodtam eléget azért, hogy megkapjam Istentől a helyzet felmérése után az igazán neki szóló ígét.

3. *Jaj nekem, ha megállok az emberi megértésnél és a helyzet felmérésénél!* Tapasztaltam szolgatársaknál s olykor magamnál is, hogy sokszor megálltunk itt és legfeljebb a beszélgetés végén kegyes nyomalékkal emondtunk egy éppen eszünkbe jutott ígét. Persze, hogy van értelme emberileg a meghallgatásnak és a megértésnek. A másik már akkor is megkönnyebbül — sokszor egészen szemmeláthatóan, — ha egy megértő, hallgató ember előtt jól kibeszélhette magát. Csakhogy ez még nem lekipásztori segítség! *Ezzel legfeljebb rövidebb-hosszabb időre lélektanilag megkönnyebbülést nyújtottunk neki, de nem állítottuk Isten színe elé és nem hirdettük neki az egyetlen igazi megoldást.* Mindjárt kezdettől fogva azon kell fáradoznunk, hogy beszélgetésünkben a vízszintes síkot áttörje a függőleges és az előttünk szétterülő nagyon is emberi élethelyzetbe beleszóljon Isten hatalmas ígéje: a bűnbocsánat evangéliuma.

4. Ezt a célt nem lehet másképpen elérni, csak „töréssel“, zökkenővel. Amikor egy ember problémáit kitergetti előttünk, számolnunk kell azzal, hogy mindig van rájuk egy csomó emberi megoldása. Ragaszkodik a helyzet felmérésénél éppúgy, mint a megoldás keresésénél az immanens síkhoz. Nekem pedig át kell őt „húznom“ a másik síkba, hogy meghallja Isten üzenetét. *A zökkenő ott lesz, hogy a keresetről való beszéd mindig bolondság az ember számára. A bűnbocsánat és a kegyelem szintén.* S amikor én ezt hirdetem feléje, akkor a „törés“ elkerülhetetlen. Nincs az az ügyes lekipásztor, aki szépen, simán, az illető természetes gondolatainak egyes folytatásaként tudná „becsémpészni“ a másik szívébe az evangéliumot. Azt csak hirdetni

lehet. Nagy szeretettel, bölcs tapintattal, de a töréstől nem félt határozottsággal. S ha a Lélek megnyitja a testvériünk szívét az evangélium előtt, akkor az illető életet nyer.

A fentiek kiegészítéseképpen leírom az egyik látogatásom vázlatos menetét.

Hetvennégy éves májrákos ember fekszik az ágyon. A kórházból azzal küldték haza, hogy nincs segítség. Elkezdünk beszélgetni s én kérem, mondja el, mit tapasztalt a kórházban. Hosszasan beszél a vizsgálatokról, orvosokról, betegekről, szenvedéseiről, s megemlíti, hogy Röntgen-átvilágítást is kapott. Csendben imádkozó szívvel hallgatom, de az agyam lázasan dolgozik és keresem a pontot, ahol beállíthatom a beteget a vertikális síkába. Megvan! A Röntgen jól lesz. Amikor elfárad és abbahagyja a beszámolót, visszatérek a röntgenre. Aprólékosan kikérdezem, hogyan történt az átvilágítás és megállapítom, milyen érdekes látvány lehetett az orvos számára, hogy őt belülről látta. A beteg figyelmesen néz rám és vár. Érzem, hogy elérkeztünk a döntő ponthoz. Ha itt megállok, illetőleg az emberi síkon folytatom tovább, akkor mindennek vége. Akkor hiába jöttem. De nem állok meg. Hirdetem feléje a kapcsolódó igét: Isten is így lát minket belülről. Az emberek azt nézik, ami kívül van. Benne is csak a szegény beteget látják. De Isten a belső világunkat, a szívünket látja. Sok-sok bűnt, engedetlenséget, hitetlenséget lát bennünk. S az a csodálatos, hogy ennek ellenére szeret minket. A Fiát halálra adta értünk a kereszten. És Óérette kész megbocsátani nekünk minden bűnt. Milyen jó ebbe fogózni éppen a halál küszöbén. A kegyelmes Isten hűséges szeretete átvisszi a hívő embert a halál inségén keresztül az örök hazába. — Mostmár csak én beszéllek. A beteg — egy-két nappal a halála előtt — csendesen hallgat. A végén csak ennyit mond: „Köszönöm. Hiszek Jézus Krisztusban.“ — S nekem ez elég.

Selmezi János hozzászólása:

Thurneysen könyvének olvasása sok örömet és áldást jelent számomra. Lelkipásztori szolgálatom sok tusakodásában és keserves vergődésében sokszor ad útbaigazítást és világítja meg a helyes utat Thurneysen egy-egy tanácsa.

Lelkipásztori szolgálatom kezdetén nem mindig én irányítottam a beszélgetést. Beszélgettem mindenről, ami csak előkerült. Isten igéje legtöbbször elő sem került, még a beszélgetés végén sem. Ha elő is vettem bibliámat, olyan erőteljesen csengtek a szavak, hiszen jóformán semmi közük sem volt az előző beszélgetéshez. Hamarosan rájöttem arra, hogy ez nem helyes lelkipásztori módszer. Akkoriban kerültem kapcsolatba az evangélicizációval. Behódoltam én is az evangélicizáció módszerének. Már azután én irányítottam a beszélgetést lelkipásztori látogatásaimban. Mindjárt a beszélgetés elején feltettem a döntő és a beszélgetés menetét irányító kérdéseket: „Hogyan áll Jézus Krisztussal?“ vagy: „Hogyan áll az üdvösséggel?“ Ilyenkor sokszor kaptam talpraesett feleleteket is, de a továbbiakban legtöbbször elvi síkon folyt a disputa. Egészen személyessé ritkán lett a beszélgetés. A legtöbb esetben azonban azt tapasztaltam, hogy a megkérdezett teljesen elzárkózott. „Mi köze hozzá?“ „Miért vállalt a tisztelendő úr? Ilyen és hasonló jeleletek után hiába próbáltam bensőségessé és őszintévé tenni a beszélgetést. A legtöbb esetben nem sikerült. Keserves tusakodások és vergődések között rájöttem arra, hogy a gyülekezeti szolgálatban valami nincs rendjén az ilyen beszélgetésekben. Ilyenkor megszegyenülbe kerestem a helyes utat és sokat tusakodtam érte. Amű éreztem és sejtettem, azt olyan világosan összefoglalva találtam meg Thurneysen könyvének fent közölt fejezetében. A következőkben néhány pontban összefoglalom, hogy milyen konkrét tanulságokat jelent ez a fejezet lelkipásztori szolgálatomban.

1. A lelkipásztori szolgálatra mindig imádságos tusakodással kell készülnöm. Itt nem csak az általános imádságra, hanem a meglátogalandókért való személyes tusakodásra is gondolok. Ebben segítségemre van, ha sorra veszem azokat, akiket azon a napon szeretnék meglátogatni. Ha az előző látogatásokról vannak feljegyzéseim, azokat is előveszem, hogy már előre megérsem helyzetüket és így egészen személyesen tudjak értük tusakodni. Ha így felkészülve indulok útnak, az Úr kezében alkalmasabb eszköz lehetek a szolgálóban.

2. Bármiről kezdődjék is el a beszélgetés, *mindjárt az elején vigyáznom kell, hogy magával ne ragadjon a beszélgetés hangulata.* Mert ha ez megtörténik, a beszélgetésből sohasem lesz igehirdetés, vagy ha lesz is, csak hirtelen és káros törés árán. A beszélgetésben az elejétől a végéig tudnom kell, mi a cél: a bűnbocsánat hirdetése. Ezt persze nem Krisztus nevének és a bűnbocsánatnak pusztán és összefüggés nélküli hangoztatásával érem el, hanem a beszélgetés ügyes irányításával. Vigyáznom kell arra is, hogy hirtelen töréssel ne fojtsam el a megnyilvánuló bizalmat.

Nemrégiben egy mérnökkel beszélgettem, aki Steiner Rudolf szellemtudományi tanaival van átitatva. A beszélgetésben nem fojlottam el azzal a dologgal, hogy egyesenes ledorongolom: tarthatatlan az a felfogás, mely az ember lelkéből és értelméből akarja kibányászni a világ megértésének titkait. Steiner könyvét forgatva, itt-ott belelapozva, hosszú beszélgetésben eljutottunk erre szép lassan. A bűnbocsánat egyedüli fontosságának meglátása és közös imádkozás lett a beszélgetés vége.

3. Sokszor szívalom harcot folytatunk a „jó”, „rossz” és „vallásos” kifejezésekkel. Pedig híveink sokszor jól értik, csak nekünk teológusok számára van a kifejezéseknek melezkőngéjük. Úgy látom, hogy a kifejezések ellen való harc helyett meg kell tölteni a vallásos szót a Krisztus-hit tartalmával. Meg kell hagyni a jó és rossz közötti ítéletet is azzal, hogy az üdvösség elnyeréséhez jóknak és rosszaknak egyaránt a bűnbocsánat elfogadására van szükségük.

4. Jó dolog az, ha jártas vagyok az ideológiában és ismerem a társadalmi helyzetet, de nagyon kell vigyáznom, hogy akivel beszélek, még csak enyhé célzásból, vagy elejtett szóból se következtethessen arra, hogy én Jézus Krisztuson kívül valami, vagy valaki másban látom életem kérdéseimnek megoldását. Mert ha ez kicsendül magatartásomból, akkor üres papos beszédként hat mindaz, amit Jézus Krisztusról és a bűnbocsánatról szólok.

5. Sokszor tapasztalom szolgálómatomban, különösen amikor sorozatosan istentagadókat látogatok, hogy milyen nagy hatással van reám beszédjük és magatartásuk. Hogy a beszélgetésekben, amelyek mindig harci beszélgetések, ne én szenvedjek vereséget, azaz amíg szóvalok, ne injogjon meg a hitem, napról-napra nagyon erősen kell bekapaszkodnom Krisztus kegyelmébe. Lelkipásztori szolgálómat alapja Jézus Krisztus ingyen kegyelme és a napról-napra benne való növekedés.

Végezzünk rendszeresen teológiai munkát, minél több olvasással és meditálással foglalkozunk állandóan a papi tudománnyal, a teológiával. — Szeretném most veled együtt átnézni a könyvtáradat és megkérdezni tőled, milyen teológiai munkát olvastál utoljára és milyen teológiai kérdés foglalkoztat jelenleg? Minden lelkészről el kell várni, hogy szűkös anyagi körülményei között is legyen egy-egy teológiai műve. Az orvostól elvárjuk, hogy tudománya legújabb eredményei szerint gyógyítson, s ugyanakkor nem egy „tisztelendő és tudós” lelkész még mindig abból a megvékonyodott tarisznyából éldegél, amelyet az iskolapadokban akasztottak nyakába annak idején. (Szabó József legújabb püspöki körleveléből.)

Lelkészi munkám a mérlegen

Amikor a decemberi Lelkipásztorban Baljókó Zoltán önkritikáját elolvastam, az volt a véleményem, hogy veszedelmes lenne részemről hasonlót írni. Nekem már az is kísértés, hogy az elvégzett munkát beírom a munkanaplómba. Sajnos a teleftri rubrikák nagyobb bajt tudnak bennem csinálni, mint amennyire áldásos az üresen maradtoktól vádja. Éppen ezért szinte megdöbbenő számomra, hogy ebben a sorozatban a második cikket nekem kell beküldenem. Imádsággal kezdem s annak előrebocsátásával, hogy ami rossz a gyülekezetemben, az valóban tőlem van, ami pedig jó, egyedül a mi Urunké. Szeretném, ha az alábbiakból kitűnne, hogy ez nem pusztá frázis vagy álszerűség, hanem konkrét valóság.

Mindenekelőtt a gyülekeztem (Magyarbánhegyes) képét szeretném egy-két vonással megrajzolni. Kicsiny létszámú, összesen 250-en vagyunk az anyagyülekezetben, ebből is alig 100-an a belterületen. Két szórvány tartozik hozzánk: Reformátuskövesháza tőlünk 8 km-re 120 lélekkel és Kaszaper tőlünk kb. 20 km-re 230 lélekkel, mindenüti beláthatatlan tanyavilággal. A gyülekezet fiatal, 1936-ban került ide először lelkész, én tizedik éve vagyok itt. Az anyagyülekezetben, Magyarbánhegyesen, a reformátusokkal — kb. 150 lélek — testvéri viszonyban vagyunk. Istentiszteleteinket látogatják, templomunkat használják, részvesznek a szolgálatokban is. Lelkészük fiatal, komolyan hívő ember. Tagja a közösségünknek. A szomszéd községből jár át. A gyülekezetre az ébredés nyomta rá a bélyegét.

Heti beosztásom; vasárnap 9-kor gyermekbiblikör 3—4 csoportban. Lányok végzik. 10 óraor istentisztelet. Délután szórvány. Hétfőn este külterületen házi áhítat. Kedd reggeltől estig szórványnap, Szerdán délben 1—2-ig hittan, 2-kor gyülekezeti bibliaóra, 3-kor bibliaiskola, 4-kor ifjúsági bibliaóra, 6-kor férfiaknak bibliaóra. Csütörtökön délben 1—2-ig hittan, este házi áhítat. Pénteken reggel 8-kor istentisztelet, este az újtelepen házi áhítat. Szombaton délután közösség és utána gyermekbibliköri vezetők előkészítése.

Három hónapi munka adatait közlöm nagyjából. Október 1-től december 31-ig volt 37 istentisztelet, 31 házi áhítat, 33 különféle bibliaóra, 81 látogatás. Ezenkívül egy nyolcnapos evangélizáció Nyáregyházán, ilthon reformációi bűnbánati hét zajlott le. Advent 2. hetében minden este sorozatos igehirdetés keretében az eschatológiáról volt szó. Előbbit egészen, utóbbit nagyjából egyedül végeztem. Szolgáltam Újpesten, Fóton, Mezőhegyesen. Cikket írtam egyházi lapba. Három konferencián vettem részt. Volt egy háromnapos evangélizációnk és a reformátusoknak egy hetes. Azért említem meg külön ezeket — bár mások végezték — mert ilyenkor a szokásos munkamenetet fel kell függesztenem.

1. Nemesak a városi, hanem a falusi lelkészek között magam is állandó időhiányban szenvedek. A restanciák bizony súlyosan nehezednek rám. Ennek ellenére az istentiszteletre való készülést sohasem hanyagolom el. Hétfőn már előveszem a vasárnapi ígét és egy hétig készülök sok-sok tusakodással. Részletesen kidolgozom a vasárnapi prédikációkat. Persze ez nem jelenti azt, hogy a Szentlélek megfelpetést ne okozza. Néha a legjobb prédikáció is papírszagú, máskor meg egészen váratlanul új dolgokat is mondhat, amikben erő van. Általában nehezen készülök. Olykor megkérdezek tőbbséket híveim közül egy-egy teológiai fogalmat illetőleg és ilyenkor határozottan gazdagodom. Utoljára pl. a megtéréssel kapcsolatban tettem fel kérdéseket, gyakorlati, személyes hitéből folyó válaszokat kérve. Meglepően életteljes feleleteket kaptam. Látogatásaim kapcsán szerzett tapasztalataim is jó segítség az ige közelvívéséhez. Viszont súlyos mulasztásom, hogy istentisztelet után — napok múltán — nem kérem számon a hallottakat. Bár ritkán enélkül is hivatkoznak rá. De sokkal többet

érne, ha rendszeresen tennék fel kérdéseket a prédikáció előtt is és utána is. Hitem ingadozásai is erősen észlelhetők az igehirdetéseimen. A templomlátogatók száma vasárnaponként 50—70 körül mozog, bár a hideg miatt ez a száma néha 40-ig is lement. Nagy hiba, hogy új arcokat nem igen látni közöttük.

A kátéprédikációknál rosszabb a helyzet. Ezekre egészen felületesen készülök csak. Néhány sort leírok, imádkozom, azt is nem mindig igazán, aztán megyek a szolgálatra. Bizonyára ez is oka volt, hogy a látogatók száma veszedelmesen csökkent. Azzal szoktam magam mentetetni, hogy ehhez nem értek. Pedig tudom, hogy rossz kifogás ez, hiszen itt nem is szakértelemre van elsősorban szükség.

Reformáció helében, ádventben (böjben) sorozatokat tartunk, elvélve vendég-igehirdetőkkel. Részben tanítói, részben evangélizáló jellegűek. Kb. húszan járnak ilyen alkalmakra, a bibliaköriek és közösségek. Sokszor félek attól, hogy ez lassankint zárt szám lesz. S ami még nagyobb baj: ez a félelem még nem mardos odaadóbb szolgálatra.

2. A bibliórákra sem készülök különösebben, még csak kijelölt textusaim sincsenek. A hét legmélyebbre ható Losung-igéjét szoktam elövenni és kérdve-kifejtve szoktam megtartani a bibliórát. Elég eleven szokott lenni. Nem kell noszogatni őket a felelésre. Utána csaknem mind egyenként is imádkozik hangosan. Van közöttük őszinte, de akad képmutató is. S én gyáva vagyok az ilyenek leleplezésében. Azt tapasztaltam, hogy nem elég itt a gyengéd célozgatás és kerteelés. Úgyesek, járatosak hittanban, a hívők terminológiájában, kicsúsznak a kezeim közül. Vajjon a nyers őszinteség célravezetőbb lenne? Még mindig féltem a népszerűségemet Gal. 1, 10 ellenére.

3. A közösségben 5 lány, 3 asszony és 2 férfi van. Bibliaolvasó, imádkozó, szolgáló lelkek. Nélkülük majdnem tehetetlen vagyok. A közösségi órákon egészen mélyről fakadnak fel bűnök. Futólag akadnak is lelkibeszélgetések, de határozott magányonás feloldozással nincs. Ha jön hozzám evangélizátor, annál van. Úgy látszik az életem nem bátorítja fel őket rá. Magam is félek sokszor a magánbeszélgetéstől, amit valaki találóan az operációhoz hasonlított. Nekem olykor remeg a kezem. Érdekes, hogy evangélizációkon, konferenciákon, amiken máshol szolgálok, mindig van magányonóm, még a saját gyűléseimben is, amik közül is akkor, ha ezekre az alkalmakra elkisérnek.

4. Az ifjúsági bibliórákra 7 lány jár. Ezek közül 4 közösségi. A másik három rejtély előttem, akikkel nem tudok mit kezdeni. De a többiek áldásosan pástorok. Nekem pedig meg kell elégednem azzal, hogy imádkozhatom értük. Legalább ebben lennék állhatatos!

5. Férfiak 7—8-an járnak bibliórára. Őszinte, becsületes emberek, képmutatás nélkül. Közöttük szolgálok a legszívesebben. Tele vannak kérdésekkel, igen vaskosakkal. De nem tudálékosak. A bibláóra csaknem végig beszélgetés. Közülük legalább háromnak a közösségben lenne a helye. Eddig nem sikerült őket oda bevinni. Presbiter sajnos egyetlen van csak közöttük. Katolikus és református több is. Nem találok a presbiterek szívéhez az útat. Valami gögös önteltség tartja őket rabul. Hihetetlenül rossz pásztorok vagyok. Most döbbenek rá, hogy milyen keveset is imádkozom értük. Bizonyára itt a baj gyökere.

6. A gyermekmunkánál a legnagyobbak a bajok. Csak a belterületi iskolában kaptam hitoktatásra megbízást, mivel a többi iskolában a gyermekek létszáma nem éri el a tizet. A belterületi iskolában viszont az a nehézség, hogy 30 tanuló 12 osztályban jár és három épületben délelőtt, délután váltakozva. Heti két hittanórám van. A bejáró tanyaiak (kb. 50%) pedig délután az elszórtetés előtt korábban mennek haza. Ez a kuszaság pompás alkalom az elszórtésre is. Az is nehezíti a hitoktatást, hogy az órákon nem mindig ugyanazokkal találkozom. De a legnagyobb baj az, hogy az órákra nem készülök fel. Szentlélek nélkül végzem. Tanításnak esetleg lehet jóindulatúlag:

nevezni, de szolgálatnak semmi esetre sem. Még a gyakorlati vonatkozásokra is sor kerül, a bibliát is, legalább a felsősök, ügyesen forgatják, de az a látásom, hogy nem tudnak az Úrban igazán összelepedni.

7. A gyermekmisszióban több az élet. A közösség leánytagjai végzik. Szolgálatukon inkább átüt személyn hitük. A gyermekek közül egyiknek-másiknak őszinte bűnvallása is van. Mélyről jövő imádságok is akadnak. Sajnos van árnyoldala is a dolognak. A vezetők előkészítésében gyakran szörnyen feületes vagyok. A sok egyéb mellett kevés idő jut rá. Előfordul, hogy egészen felelőtlenül összecsapom az előkészítést. Hogy a gyermekek száma itt is megeszappant, abban kétségkívül ennek is része van. Későn jöttem rá és most is nehezen vonom le annak következményeit, hogy gyermekmunkát nem lehet a szülők párhuzamos pásztoro'ása nélkül végezni.

Egy gyermek evangéizációon öten jutottak gyermekeink közül hitre. Különösen egy kis fiú arca van most előttem. Csodálatosan megnyitotta szemeit az Úr elvesztségének és a kegyelemnek a megátására. Hitellen, keményszívű szülők gyermeke. Én akkor nem siettem a gyermek segítségére. S most hallani sem akar Jézusról. Viszont azokban a családokban, ahol a szülők számára Úr a Jézus, ott gyermekek is felébredtek, megmaradtak, sőt erősödtek a hitben.

8. A pásztoro'ás munkája nálunk három területre terjed: belterületre, külterületre és szórványra. Belterületen látogatok a legkevesebbet. Akik csaknem minden alkalomra eljönnek, azokhoz megyek én is a legszívesebben. Drága alkalmak ezek igével, imádsággal, bizonyásgtevással, szolgálati megbeszélésekkel, de az a gyanúm, hogy csupán azért járok ide örömmel, mert a dolog könnyebb végét fogom meg.

Az ú. n. egyháziasokhoz sokkal kevesebbet megyek. A megfelelő hangot sem találom meg mindig hozzájuk. Jól ismernek még hitetlen koromból, amikor nem az egy szükséges dologról beszéltem velük látogatásaimban. S most nem mindig sikerül erre fordítani a szót. Persze ők is menekülnek a személyhez szóló evangéliumtól. Pedig Jézus nem egyszer ilyen helyen is megmutatta az erejét. Ezek is olvasnak rendszeresen bibliát és a nehezen, de mégis szóba-hozott ige le-legyűri őket. Csak én ne lennék olyan balkezes! Nehezíti a helyzetet, hogy gyakran megyek hozzájuk kérni is templomépítésre, gyülekezeti terem-építésre, villanybevezetésre, karácsonyi segélyezésre. Az előbbiek körében nem okoz ez nehézségeket, de az utóbbiaknál annál inkább.

Egészen elenyésző számban keresem fel azokat, akik templomba sem járnak. Nem kérdezgetem az okot, mert félek, hogy hazudnak. Ha melege-tőznek, félbeszakítom őket, Igét olvasok nekik. Két esetben történt meg, hogy megállták elvesztségükkel. Ezek most komoly kereső lelkek. Talán több eredmény is lenne, ha sűrűbben keresném fel őket. De húzódok ettől a szolgálattól, mert ezt különösen erőm felett valónak látom. Lehet, hogy éppen ezért eredményes.

Ölykor meglepetésszerűen is elmegyek házi bibliáorát tartani az üres szerdai estén. Legtöbbször négyszemközt, vagy a háziak, házastársak jelenlétében folyik le ez a szolgálat. Megdöbbenő, hogy a házastársak mennyire áldatlan viszonyban élhetnek. Bizalommal fordulnak hozzám, de nem tudok rajtuk segíteni. Egy esetben oldódott meg házi bibliáorán ilyen házassági kérdés úgy, hogy mindketten megtértek.

Külterületen jelentékeny helyet foglal el a házi áhitatok tartása. 2—5 km-es körzetben keressük fel a tanyákat. Útközben csatlakoznak a kísérők. Néha 30-ra is felmegy a résztvevők száma. Közvetlen hangú alkalmak ezek. Tulajdonképpen házi bibliáorák. Sajnos legtöbbször nem válik személyhez szólóvá, visszhangja is kevés van. Megvan az a veszedelme, hogy szórakozással lesz, mert más szórakozás nincs a tanyán. Roskadozom ez alatt a teher alatt és tehetetlen vagyok vele szemben. Vigasztaló, hogy külterületen is van három hívő család. Ezeknél még a házi áhitat is más.

Kedden reggel fél 8-kor érkezem meg a szórványomba. Itt egészen ötlet-szerűen, illetve felsőbb parancsra indulok el látogatni. Minden helyen rögtön elővesszük a Bibliát, imádkozom, felolvasok nekik egy szakaszt, annak kapcsán beszélgetünk és imádkozunk. Csodálatos, hogy az ige milyen sokszínű speciális mondanivalót tartalmaz. Az egyik helyen fiatal leány-anya sír tisztelesen az igére, máshol értelmetlenül bámúlnak csak, megint máshol tele vannak hálával a Gondviselő iránt, de akad olyan hely is, ahol egészséges hittel tesznek bizonyosságot az ingyenváló kegyelemről. S nem hál'gathatom el, hogy be is zárul néha előttem az ajtó. Legutóbb úrvacsorát vittem egy helyre. Már közeledtem a kijelölt ház felé, amikor az egyik testvérünk tapintatosan figyelmeztetett, hogy ne menjek az illető helyre, mert a háziak dühösen mondták: „... ha nem jött karácsonykor a pap, amikor hívtuk és felkészültünk rá, akkor többet ne tegye be ide a lábát.“ Karácsonykor tényleg hívtak, de kéresemre az üzenethezóval elhalasztattam ezt az alkalmat. Ez a néhány szó most csaknem agyonvágott. Elkeseredetten és megszegyenülten változtattam irányt. Csak akkor szabadultam fel a nyomás alól, amikor az Úr újra meggyőzött, hogy van még számomra is bocsánat. Siettem vissza a veszedelmés helyre és csodálatosképpen örömmel szolgálhattam ki szemjuhozó testvéremnek az úrvacsorát. Délelőtt 10-kor megyek a másik szórványba, ahol kb. ugyanez folyik, itt meg délután házi bibliaórárt is tartok hivatalosan meghirdetett helyen és időben. Ezek igen közkedvelt alkalmak. Most nyitogatja szemüket az Úr. Féltem őket, ahelyett, hogy teljes hittel Jézus kezébe raktam le a dolgukat. Este visszamegyek Kovácsbázára és 7-kor haza.

Istentiszteletre kerékpáron járok ki. 20—40 km-es út. Gyenge fizikumú vagyok. De fáradtságot csak akkor érzek, ha nem kaptam semmit az általam hirdetett igéből. Általában kezd mind nyilvánvalóbbá lenni előttem, hogy az Úr a pásztorolást a prédikációs szolgálatom elé helyezte.

9. Néhány szót még otthoni munkámról. Vékonypézü gyülekezetet ez. Kántorunk, harangozónk, háztartási alkalmazottunk nincs. Kislányomat tanítgatom be a kántorizálásra. Minden fizikai munkát a gyülekezetben, takarítást, rendben tartást, kisebb renoválást magunknak kell végeznünk néhány közösségi tag segítségével. Feleségem az utóbbi hónapokban többször gyengélkedett. Két kis gyermek (8 és 6 évesek) gondozása, háztartás, gyűlékezt bőségesen ad neki munkát. Mind világosabban látom, hogy a családomnak csak úgy lehetek pásztorja, ha több időt áldozok nekik, több munkát vállalok az otthonból és többet csendesedünk el együtt, hogy Krisztusban igazán eggyé legyünk!

Szerkesztő testvérünk racionalizálásról ír. Elismerem ennek a szükségességét. Rendelenség, pontatlanság, tervszerűtlenség, súlyos anyagi kérdések jellemzik a munkámat. Bármennyire is szeretném, nem írhatom mindezt a Szentlélek számlájára. S ha a racionalizálást idézőjelek közé teszem is, egyedül bennem a hiba. Az apró dolgokban, a kevesen is hűtelen vagyok. Vajon lehet-e más a sekón? Megköszönöm az Úrnak, hogy mindezt a sok szennynek most elémbozta, hogy fájóan megalázzott vele. Csodálatos a kegyelme, hogy bíhetem, hogy mindezt el is törölte drága vérével. *Bartfai Lajos*

UTÓHANG BARTFAI LAJOS ÖNVIZSGALATAHOZ.

Ezeknek a szolgálati önvallomásoknak — a fenti immár a második — az őszintesége a mélyen megfogó. Számolni kell ugyan azzal a veszéllyel, hogy ez az őszinteség másokat nem önvizsgálatra, hanem önzagolásra indít. Ezt a veszélyt látta meg Jávör Pál, aki a decemberi számunkra visszhangképpen írt sorainban többek között ezeket mondja: „Nagyon örültem Balikó Zoltán cikkének, bár sokaknak sajnos arra lesz alkalmas az ilyen cikk, hogy az őszintén bevallott nyomorúságon nyargaljanak. Nem tudom, mertem volna-e ilyen őszintén írni?!“ Azt hiszem, hogy akiknek kicsit is élő papi lelkiismeretük van, azokat megrázza ezeknek a megnyilatkozásoknak leplezetlen őszinte-

sége. Visszaélni persze lehet mások búnbánatával, de ez a képmutatók tulajdonsága s már magában is a legsúlyosabb ítélet lenne papi személyükre és munkájukra.

Bártfai Lajos szolgálati önvizsgálata mutatja, hogy termékeny dolog szépítség nélkül lemérni a munkánkat. Ilyenkor az ember maga veszi észre a *kritikus pontokat* és ez sokkal többet ér, mintha más mutatná rá, ugyanakkor pedig másokat önkéntelenül is figyelmeztet szolgálatuk hasonló pontjaira.

Melyek azok a kritikus pontok, amiket lelkésztestvérünk feltár?

1. A *készülés*. A vasárnapi igehirdetésre rendkívül alaposan készül, a többi igehirdetési alkalomra szinte egyáltalán nem. Ennek a súlyos következményét főképpen a káté-prédikációnál érzi. A káté-prédikáció mai jelentős hivalását, a keresztyén tanításnak igehirdetésben szülőknék és gyermekeknek való nyújtását, veszélyezteti a cikkíró önvizsgálata szerint a készületlensége. De érdemes mindnyájunknak magunkba néznünk: Fordítunk-e annyi időt a készülésre, amennyit a ma még meglévő sok drága igehirdetési alkalom megkíván? Ezenkívül: nincs-e megokolatlan aránytalanság a készüléseink között? Minden szolgálatunkra alig lehet egyforma arányban készülni. Az is bizonyos, hogy a vasárnap délelőtti istentisztelet még mindig a gyülekezeti élet legnagyobb alkalmá. De nem vesszük-e észre, hogy jelentőségben más alkalmak is előre ugranak a multhoz képest, s lehet, hogy az egyház missziói előretérése szempontjából nagyobb jelentősége van egy temetési igehirdetésnek, vagy az egyház jövődjé és a családok keresztyénsége szempontjából egy-egy hétköznapi káté-prédikációnak.

2. A *látogatás*. Lelkésztestvérünk kritikái önvizsgálata sem takarhatja el előlünk a szép számot: 3 hónap alatt 81 látogatást végzett. Gyülekezetének összlétszáma: 600, vagyis kb. 150—180 család. Elvégzett látogatásaival a három hónap alatt gyülekezete családjainak számszerint közel a felét elérhette volna. De a kritikus pontot ott érzi, hogy egyenlőtlenül látogatott, mégpedig az egyenlőtenség nem a gyülekezeti élettől távolállók javára, hanem azok kárára billen. Úgy látja, hogy ez helytelen. Itt megint nagyon egybecsendül vele látásunk: a lelkipásztori látogatások zömét az elidegenedettek között kell végeznünk, amiut a legutóbbi számunkban erről Táboorszky László cikkében s annak kiértékelésében is szó volt. Tervszerű látogatási programmal, amely rugalmasan alkalmazkodik a hívek életének eseményeihez, rövid időn belül is jelentős lelkipásztorkodás végezhető a gyülekezetben.

A lelkipásztorkodási program túlzott „ézszerűsítésével“ és gépiesítésével szemben jó figyelmeink Bártfai Lajos ellenkező irányú mondatára: A szórványban „egészen ötletszerűen, illetve felsőbb parancsra indulok el látogatni“. Viszont arra is gondoljunk, hogy a Szentlélek irányítása nem annyira az ötletszerűségben, mint inkább a lelkipásztori feladat-mérlegelésben jelentkezik. Ez a mondatem azonban csak azoknak szól, akik — mint Bártfai Lajos, — a Szentlélek vezetését komolyan keresik lelkipásztori szolgálatukban és semmiképpen sem azoknak, akik a „felsőbb parancsot“ nem keressve egyszerű idő- és utcabecsztás kérdésévé teszik a lelkipásztori látogatás tervkészítését.

3. A *lelkipásztori beszélgetés*. Kapcsolódik az előző ponthoz, hiszen a látogatás adja legtöbbször a keretet és az alkalmat a lelkipásztori beszélgetéshez. Idevonatkozólag két nagyon figyelemreméltó mozzanat van a beszámolóban.

a) Az egyik mozzanat: a látogatás alkalmával végzett *igecsvlasás*. Ő ezt rendszeresen gyakorolja. Magam is tapasztaltam, hogy jó önfegyelmű eszköz ez a módszer, amely a könnyen szétfolyó, felületes, igazi lelkipásztori szó nélkül maradó beszélgetés hiányát pótolja. A beszélgetés tartalmától és a család helyzetétől függetlenül elővett ige is ad áldást. Mégis arra kell törekednünk, hogy a beszélgetés irányított kibontakozása vezessen az Isten konkrét

üzeneete felé az adott élethelyzetben. Tehát az ige a beszélgetésnek szerves részévé válik, akár felolvassuk a végén és néhány szót fűzünk hozzá, akár pedig igeolvasás nélkül szóaltatjuk meg az Isten aktuális üzenetét. Jobban célba talál Isten igéje, ha a konkrét szituációban szólalhat meg. Ez a kérdés a lelkipásztori beszélgetésnek gyakorlati-teológiai problématikájához tartozik s e ponton sok tanulásra van szükségünk, amelyben folyóiratunk igyekszik majd segítséget nyújtani.

b) A másik felvetődött figyelemreméltó mozzanat a beszámolóban: a házastársak lelkipásztortlásának a kérdése. Minden tapasztalt lelkipásztor a cikkíróval együtt tudja, hogy mennyi rejtett vagy kirobbanó házassági válsággal találkozunk híveink között. Jó figyelniük a cikkíró közlésében arra, hogy a házassági válság is az Istenhez való viszony kérdése és csak az Istenhez való viszony rendeződésével oldódhat meg. Viszont azt is látnunk kell, hogy „megtértek“ közt is felüti fejét a házassági válság, s a házastársak lelkipásztortlásában feladatunk nem azonos egyszerűen a hitre-vezetéssel, hanem a hitre-jutás és a hitben élés döntő szerepének szemelőti tartásával speciális lelkipásztori segítség szükséges. Ez a speciális lelkipásztori segítség pedig komoly felkészültséget igénylő feladat. Hadd adjak itt hangot a „szakszerűség“ követelményének. Ezt is idézőjelbe kell tenni, mint a lelkipásztori munka „racionálizálását“, de helyes értelmében annál komolyabban kell vennünk. Mi lelkészek sokszor a legdilettánsabb módon nyúlunk lelkipásztori esetekhez. Ha orvos ugyanilyen dilettáns módon kezelne beteget, azt joggal feljelenének. Egyáltalában nem lehet érinténi ezt a kérdést azzal, hogy a hit magában is képesít a helyes lelkipásztorkodásra, mert akkor miért képezzük lelkészeket és mire való az egyházban a teológiai munka, különösen is e vonatkozásban a gyakorlati teológia. Bizony, a szakszerű lelkipásztori segítséghez nagymértékben elvezethetnek bennünket az idevágó teológiai tanulmányok. Házastársak lelkipásztortlásában — megtérteknél és meg nem térteknél egyaránt — különösen is sok olyan szempontra kell a válság Isten szerint való megoldása érdekében ügyelnünk, amit jó elsajátítanunk. Sokszor azért vagyunk tehetetlenek bizonyos lelkipásztori esetekben, mert egyszerűen nem tudjuk, hogy mit kell tennünk. Pedig tudhatnánk, ha tanulnánk!

4. A gyülekezeti közösség. A kritikus pontra itt is jól rávilágít lelkésztestvérünk saját tapasztalatainak két kicsiny, de sokatmondó részletével: a nem közösségi ifjúsági tagokkal nem tud mit kezdeni, három férfit pedig — akit odavalónak ítél — nem sikerül bevinnie a „közösségbe“. E nehézségéhez megszűröl nem lehet tanácsot adni, mert nem látjuk pontosan körvonalazva a lelkésztestvér „közösségi“ elgondolását s az ezzel kapcsolatos gyülekezeti helyzetet, de általánosságban arra rá lehet mutatni, hogy a „gyülekezeti közösség“ amennyire jelentős gyülekezetépítő tényezővé válhat, ugyanúgy gátolhatja is a gyülekezetépítést, ha túlhangsúlyozott céllá lesz a lelkészi munkában és a gyülekezet életében. A „gyülekezeti közösség“ helyes szerepe a gyülekezetépítés egészében egyike a legérzékenyebb pontoknak, amelynek jó vagy rossz megoldásától nagyon sok függ. A legfontosabb, hogy a lelkész találja meg a helyes elgondolást és végrehajtást, éppen ezért a kérdéssel külön is foglalkozunk majd folyóiratunkban.

5. A hitoktatási nehézségek mutatják, hogy a gyermekekhez az evangélium számára új utakat kell találnunk. Bártfai Lajos látása mindnyájunké legyen: a szülők hitén és keresztyén feladosságán nagyon sok fordul meg. Mindent meg kell tennünk a családok keresztyénségeért s azért, hogy a keresztyén család kis gyülekezetté váljék. Rendkívül megnő a gyermekbibliákörvezetők előkészítésének — hitbeli és módszertani előkészítésének — a felelőssége. E ponton megint nagyon elgondolkoztatónak érezzük a cikkíró lelkésztestvér önrevízióját, a megmaradt kevés hittanóra igazán „kegyelmi idejének“ felkészültebb kihasználási követelményével együtt.

Amikor a bűnbocsánat hitével zárul a szolgálati örvizsgálat, ebben benne van az az új kezdet is, amit — a szolgálati tervszerűség, a gyakorlati teológiáról önképzés, mai feladatok és módszerek mérlegelése, a gyülekezet egészéhez utak keresése, a rendszeresség és a mindebben való hűség terén — lelkésztestvérünkkel együtt sokunknak készíteni akar az Isten szolgálatunkban.

Szerkesztő

Legújabb adatok az „ifjú egyházak“-ról

Az itt következő adatok az ifjú egyházak legújabb statisztikai adatai, az 1949-ben megjelent World Christian Handbook alapján. Nem mindegyik esetben közlik az 1949-es adatokat, de egy-két kivételtől eltekintve, a háborút utáni legutolsó adatokat tüntetik fel.

	Az egész lakosság száma	Az összes keresztények száma	Az újracsatló- gósult keresztények száma	Bennszülött munkások száma (zárójelben a lelkészek)	Külföldi misszionáriusok száma (zárójelben a lelkészek)
Japán	78,627.000	?	199.462	? (3.162)	450 (9)
Korea	24,326.000	743.773	218.739	798 (258)	305 (69)
Kína	506,708.000	1,493.935	669.252	11.520 (2.161)	4.100 (943)
India, Pakisztán	388,998.000	4,700.224	1,865.891	44.027 (2.964)	4.170 (1.268)
Ceylon	6,659.000	113.861	55.389	1.146 (246)	71 (36)
Burma	16,824.000	592.209	196.438	1.727 (403)	138 (40)
Egyéb K.-Ázsiai orsz.	48,489.168	90.229	35.000	910 (149)	340 (164)
Közél-keleti orsz.	52,000.000	69.180	22.191	1.158 (102)	680 (121)
ÁZSIA	1.122.630.874	7.803.411	3.264.362	61.286 (9.445)	10.254 (2.641)
Indonézia	60,727.000	1,737.866	463.866	1.032 (499)	156 (31)
Fülöp-szigetek	13,513.000	728.885	295.342	1.482 (499)	300 (85)
Csendes-óceáni szk.	2,523.000	648.690	188.736	3.653 (467)	780 (227)
EGYÜTT	76,763.000	3,115.441	947.944	6.147 (1.455)	1.236 (343)
Egyiptom	19,090.000	163.190	65.927	886 (382)	244 (84)
Egyéb EK-Afr. orsz.	10,008.000	66.425	23.980	771 (51)	373 (80)
É-Afr. moh. orsz.	14,683.000	3.217	1.230	58 (4)	229 (21)
Francia Ny.-Afrika	18,674.000	279.232	155.420	2.463 (79)	413 (71)
Aranypart	3,963.000	337.048	111.988	3.924 (293)	182 (43)
Nigéria	22,980.000	928.158	274.415	14.694 (564)	1.135 (316)
Egyéb ÉNy.-Afr. orsz.	11,379.000	234.406	108.839	3.567 (150)	773 (117)
Belga-Kongó	10,703.000	1,154.293	433.161	23.010 (354)	1.151 (147)
Uganda	3,931.000	489.773	114.631	8.372 (153)	183 (41)
Kenya	4,187.000	240.054	109.024	4.235 (134)	661 (83)
Tanganyika	5,713.000	316.586	210.354	2.097 (215)	438 (118)
Nyassaföld	1,686.000	223.749	149.501	865 (90)	270 (39)
É- és D-Rhodézia	3,329.000	275.275	109.770	4.496 (140)	773 (231)
Fülöp- K- és Ny-Afr.	8,824.000	179.774	79.145	4.773 (109)	307 (45)
D- és DNY-Afrika	12,698.000	5,567.306	1,521.567	6.281 (1.165)	3.520 (2.092)
Madagaszkár	4,000.000	569.341	209.638	3.659 (856)	291 (83)
Egyéb szigetek	466.000	9.201	3.156	31 (14)	13 (8)
AFRIKA	163,284.000	11,037.028	3,681.746	84.173 (4.743)	11.356 (3.699)
Mexico	22,776.000	265.148	125.817	1.302 (322)	214 (42)
Brazília	46,200.000	1,657.524	470.082	1.473 (1.078)	796 (179)
Chile	5,191.000	264.667	89.773	308 (42)	216 (68)
Argentína	16,105.000	259.056	79.326	849 (161)	397 (146)
Brit és Holl. Guiana	585.000	215.988	74.301	838 (31)	155 (51)
Jamaica, Haiti	4,237.000	884.745	184.230	914 (99)	244 (93)
Kis Antill. és e. szk.	3,203.000	631.663	144.570	574 (201)	355 (125)
Egyéb „Latin-Am.“	49,534.000	605.846	346.411	3.107 (455)	2.112 (491)
„LATIN-AMERIKA“	147,831.000	4,784.647	1,334.510	9.068 (2.389)	4.489 (1.195)
Összesen	1.510,111.021	26,740.529	9,231.323	160.671 (18.032)	27.335 (7.828)

Ugyanezek a területeken a római katolikus egyháznak 131 millió egyháztagja van, ebből több mint 70 millió Dél-Amerikában, — az orthodox egyháznak pedig kb. 11 millió egyháztagja.

JAPANBAN a háború elvesztése olyan hatalmas, minden téren megváltoztató átalakulást hozott magával, amit szinte nehéz teljes egészében megérteni és értékelni. A földreform, nőemancipáció, szervezkedési szabadság, szakszervezetek engedélyezése hatalmas szociális változásokat hoztak. A japán császárt nem tekintik többé „isten“-nek. A vallási és nemzeti öszszeomlásban támadt üres tér betöltésre vár s e téren óriási lehetőségei vannak a keresztyénségnek.

1948-ban 45 ezren lettek keresztyénné Japánban (katolikusokat is számítva). 1949-ben egy öt éves térítő „hadjáratot“ indítottak a japán keresztyének, melyben a világ keresztyénségének több ismert alakja, pl. Stanley Jones is részt vesz. Különösen a falvak és az iparvidékek lakossága között vannak a keresztyénségnek nagy feladatai. E munkában élen jár a japán keresztyénség legismertebb alakja, Kagawa.

Kagawa ezenkívül 1950-ben többhónapos körúton volt Angliában és az északi országokban s mindenütt rámutatott, milyen fontos, hogy Japán minél előbb és minél több keresztyén misszionáriust kapjon.

Ami a szervezeti kérdéseket illeti, a japán keresztyénség különleges helyzetben van. A háború alatt ugyanis a japán kormány az összes japán evangéliumi egyházakat egy egységes szervezetebe kényszerítette (japán nevén „Kyodan“), hogy könnyebben gyakorolhasson ellenőrzést felettük. A háború után ez a szervezet megszűnt, de további fenntartását a legtöbb egyház önként elhatározta. Magában foglalja a japán evangéliumi keresztyénségnek körülbelül négyötödét. A lutheránus és anglikán egyházak s néhány kisebb egyház azonban hitvallási okokból régi önállóságához tért vissza.

A Japánban lévő misszionáriusok két amerikai s a finn egyház kiküldöttei. A finn misszió 1950-ben ünnepelte a munka megkezdésének 50 éves évfordulóját. Rövidesen a többi északi lutheránus egyházak is küldenek misszionáriusokat Japánba.

A **KINAI** keresztyénség helyzetével nemrégiben részletesen foglalkozott a Lelkipásztor (1950. májusi szám). Az ott ismertetett felfogást képviselik az északi és amerikai missziók vezetői is. A cikkhez pótlásul megjegyezzük, hogy Kínában már 1920 óta van önálló lutheránus egyház, mely ma 16 külföldi (amerikai, északi, német) missziótársaság munkája nyomán létrejött gyülekezeteket foglal magában. Az egyház élén annak alkotmánya szerint mindig egy kínai keresztyén áll.

KOREA keresztyénei sokat szenvedtek a 40 éves japán megszállás alatt. Korea volt az egyetlen ország, amely nem juttathatta el képviselőjét a Tambaramban tartott világgyűlésre 1938-ban.

INDIA és PAKISZTÁN gyarmati helyzetének megszűnése után az utóbbi „mohammedán“ államnak jelentette ki magát. A szikh vallás követőinek a két ország közötti határ által történt elválasztása miatt véres összecsapások keletkeztek, melynek következtében pakisztáni alattvalók tízezres tömegekben kényszerültek Indiába menekülni s ugyanígy indiai alattvalók Pakisztánba. 1949-ben azonban Pakisztán is „szekuláris“ államnak nyilvánította magát s a két állam szerződést írt alá arról, hogy egymás vallási kisebbségeit kölcsönösen megtűrik.

Pakisztán 70 millió lakosával a világ leghatalmasabb mohammedán állama. Területén 400.000 keresztyén él. A vallásszabadság biztosítva van, de pl. az állami közigazgatásban a keresztyén tisztviselők előrehaladását akadályozzák s ígéretekkel mohamedánnak akarják megnyerni.

India új alkotmánya már eredetileg is teljes szabadságot biztosított minden alattvalónak, hogy szabadon vallja, gyakorolja és terjessze hitét. Azok a misszionáriusok, akik Indiában voltak az új állam létrejöttékor, természetesen ott maradhattak, akik azonban utána akarnak bejutni, azoknak lehetőleg speciális kiképzéssel kell rendelkezniök. Kivételek már eddig is voltak.

Indiában mintegy félmillió lutheránus él. A lutheránus egyházak közül legnagyobb a Gossner-misszió munkája nyomán keletkezett egyház 175.000 taggal. 1951 tavaszán Rajahmundry-ban lutheránus teológiai főiskola nyílt meg, mely az eddigieknél magasabb színvonalú lesz, legnívósabb az új egyházak főiskolái közül.

BURMA és CEYLON is a háború után lettek angol gyarmatokból önálló országok. Burma 15 millió lakosa közül csak néhány ezer az evangéliumi keresztyén. Ezek közül sokan haltak mártírhalált az utolsó évtized folyamán, részben saját népüktől való üldözés közben, részben a japán megszállók börtöneiben. Ezek között sok vezető egyházi személyiség volt, akiknek pótlása nagy problémája a burmai keresztyénségnek. Ceylon szigetén egyházegyesítési munka folyik, hasonló a dél-indiaihoz.

A TÖBBI DÉLKELETÁZSIAI ORSZÓG közül legjobban Sziámban vert gyökeret és szerzett megbecsülést a keresztyénség. A kormány rokonszenve is erősödik iránta. Malajában leginkább a bevándorolt kínai és indiai lakosság között hódít a misszió. A három fajhoz tartozó lakosság (malájok, kínaiak, indiaiak) példászerű egyetértésben élnek s a keresztyén egyházak együttműködése is zavartalan.

INDONÉZIÁBAN is az egyházi munkaerőhiány a legnagyobb probléma. A külföldi misszionáriusok egyharmada áldozatul esett a háborúnak s az ezt követő gyarmati háborúknak. A japán kényszerorozás pedig a bennszülött iljúságnak egyötödét érintette s közülük úgyszólván egy sem jött vissza. Az új állam alkotmányába belekerült az a megállapítás, hogy az istenhit fundamentális jelentőségű az állam és a nép életében. Ez persze nem a keresztyén, hanem a mohammedán lakosság kedvéért került bele. A mohammedánok óriási túlsúlyban vannak az országban. Jáva szigetén például az ottani 50 ezer keresztyén 50 millió mohammedán között él. De az indonéz keresztyének helyzete igen szűkard. Indonézia az az ország, amelyben legtöbb a mohammedánból lett keresztyén. Számuk 50 és 100 ezer között van s misszionáló erejük hatalmas. Celebesz szigetén például a háború folyamán egy 300 tagú bennszülött keresztyén gyülekezet fanatikus mohammedán környezetéből 1600 lelket térített meg. Európai misszionáriusok számára ez elképzelhetetlenül nagy eredmény.

A FÜLÖP-SZIGETEK lakosságának háromnegyed része keresztyén, azonban ezeknek hétnyolcad része a katolikus egyházhoz tartozik. Ennek oka az, hogy az ország hosszú időn át spanyol gyarmat volt. Az evangéliumi egyházak igen magas színvonalú iskolákkal rendelkeznek, melyek az egész ország területén szorosan együttműködnek. A földreform során tervszerű protestáns telepítési akció működött.

A CSENDES-ÓCEÁNI SZIGETVILÁG az a része a világnak, ahol a keresztyén misszió a lakosság számára képest legnagyobb eredményeket ért el. A lakosság fele keresztyén s ezek ötnyolcada az evangéliumi egyházakhoz tartozik. Polynéziában már úgyszólván befejeződött a térítő munka, míg Mikronéziában és Melanéziában nagyobb területek még érintetlenek a missziói munkától.

A KÖZEL-KELETI mohammedán országokban a keresztyén misszió lehetőségei különbözőek, de mindenütt nehezek. Iránban a keresztyének legnagyobb része asszír és örmény eredetű, de van néhány száz mohammedánból

lett keresztyén is. A háború után teológiai iskolát állítottak fel s tanfolyamokon betegápolónőket képeznek ki. Irakban a kormány igen nagy nehézségekkel küzd az iskolaiügy terén, kevés a tanár és tanítói, ezért engedélyezik a keresztyén iskolai munkát. Szíriában és Libanonban az önállósulás óta nő a mohammedánok gyűlölete a keresztyének ellen. Míg a francia mandátumi állapot idején a mandátumi közigazgatás katolikus tisztviselői révén a római egyháznak előnyös helyzete volt, most ez megszűnt. Törökországban évenként 10—11 ezer Bibliát adnak el s ezek vásárlóinak legnagyobb része nem-keresztyén. Itt katasztrófális a paphiány. Az istambuli négy bennszülött keresztyén gyülekezetnek valamennyi papja 1914 előtt kezdte meg szolgálatát s utánpótlás nincsen. Százalékra nézve legtöbb a keresztyén Palesztinában és Szíriában, ezek azonban számtalan egyházra oszlanak. Főleg e két országban találjuk a „régii” egyházakat, melyek az V—VII. század folyamán váltak ki a keleti egyházból: nestoriánusok, monofysiták, jakobiták stb. s ezeknek számtalan változata, melyek az orthodox vagy a katolikus válsással való keveredésből jöttek létre. Ezek a régi egyházak igen erős kísértésnek vannak kitéve mohammedán honfitásaik részéről, hiszen tagjaik vér szerint a mohammedán arabokhoz tartoznak s fennáll a veszély, hogy a nacionalizmus válassza meg őket az iszlám számára. Ugyanakkor azonban ezeknek a „régii” egyháznak egyedülálló lehetőségük van arra, hogy közel kerüljenek honfitásaikhoz s azok nemzeti és szociális problémáinak teljes vállalásával teremtsenek lehetőséget az evangélium terjesztésére. Nagy kár, hogy ezen „régii” egyházak legfőbbje csak halódik s nincs missziói felelőssége.

A misszió szégyene, hogy egyes társulatok a mohammedánok közötti eredménytelen munka után ezek felé a keresztyének felé fordultak s így keztek őket „megtéríteni”. Követendő példát mutatott ezzel szemben egy amerikai teológus, aki „misszionáló” szándékok nélkül bocsátotta tudását az örmény orthodox egyház rendelkezésére. Evekbe telt, míg bizalmukat megnyerte, de végül is meghívták, hogy adjon első teológiai főiskolájukon egyháztörténetet s „bevezetést a nyugati teológiába”. 1923-tól két évtizeden át működött itt s tanítványai most már kezdenek bekerülni az örmény-orthodox egyház fontos pozícióiba.

A közel-keleti országok legnagyobb problémája végeredményben nem a mohammedánizmus, hanem a misszionárius-hiány s az a tény, hogy a misszionáriusok közül igen sokan az éveken át eredménytelenül folyó munka láttán elvesztik az evangélium erejébe vetett hitüket. Vezető missziói személyiségek mondták: itt maga a misszió is lelki megújulásra szorul, hogy erőteljesebb legyen a keresztyén bizonyosságtétel a mohammedánok között.

Palesztinában négy lutheránus gyülekezet is van. Az arab lakosság között lutheránus árvaházak, iskolák működnek. A norvég zsidómisszió 1949-ben állított fel missziói állomást Jeruzsálemben. A Palesztinában működött 6 német missziótársaság vagyonát az Egyesült Nemzetek nemrég a Lutheránus Világszövetségre ruházták át.

EGYIPTOM az arab liga vezető állama. Kairóról mondják, hogy az „az iszlám feje”. Az ottani el-Azhar egyetemen átlag 10.000 diák tanul a mohammedán világ minden részéből. Az evangéliumi keresztyének száma nagy a többi arab államokhoz viszonyítva, de ezeknek 99 százaléka eredetileg a kopt egyházakhoz tartozott. Az ország a háború után teljesen függetlenítette magát Angliától. A misszionáriusokat szabad kicserélni, de számukat növelni nem lehet.

ETIOPIÁBAN a kopt (monofysita) egyház kiváltságos államegyházi. Ahol ez az egyház van többségben, ott a külföldi missziók nem végezhetnek igehirdető, csak kórházi és szociális tevékenységet. Mivel azonban nagy mohammedán és pogány lakosságú területek is vannak az országban, mégis

nagy lehetőségei vannak a keresztyéni misszionának. Az utóbbi 5 év alatt kb. 20.000-en keresztelekedtek meg.

ÉSZAK-AFRIKÁBAN (Tunisz, Algeria, Marokko) csaknem 100 százaléka a lakosságnak mohammedán. Van missziói tevékenység, de nincs látszata. Angol, amerikai, francia, norvég missziók dolgoznak itt. Egyik legnagyobb probléma keresztyén irodalom kiadása, különösen mióta az iszlám igen erős sajtótevékenységet fejt ki ezekben az országokban. (Ez az iszlám irodalom azonban inkább politikai, mint vallásos jellegű.)

A SAHARÁTÓL DÉLRE fekvő terület az északról jövő mohammedán és a délről jövő keresztyén misszió találkozásának színtere. Ezek harcolnak most „Afrika lelkéért”. — Az itteni francia és angol gyarmatok igazgatóságába most már lassankint belevonják a bennszülötteket is, hogy így előkészítsék a gyarmatok önállósulását. Nemzeti elégedetlenségre azonban még mindig sok az ok. Egyes területeken nagy a keresztyének száma (Sierra Leone, Aranypart, Nigéria). Itt a keresztyén vezetők hiányának problémája új formában jelentkezik: a bennszülött ifjúságnak aránylag könnyű amerikai egyetemekre jutni s akik oda jutnak (köztük nagy százalék a keresztyén), azok közül sokan nem térnek vissza hazájukba, hanem ott telepednek le.

BELGA KONGOBAN a gyarmati igazgatás a háború előtt segítséget nyújtott a katolikus, de nem a protestáns misszióknak. 1946 óta azonban jelentős támogatást ad az evangéliumi misszióknak, különösen ezek iskolai munkájának. Belga-Kongó mintegy középpontja a Közép-Afrikában folyó missziói munkának, 1946-ban itt gyűltek össze a környező országok egyházainak és misszióinak vezetői tíznapos megbeszélésre.

A KELETAFRIKAI angol gyarmatokban (Uganda, Kenya, Tanganyika, Nyasszaföld) a misszió különösen a családi élet területén találkozik nehézségekkel, a bennszülött lakosság ugyanis keresztyénné létele után sem akar letenni a többnejűségről.

A DÉL-AFRIKAI ALLAMSZÖVETSÉG a faji ellentétek hazája. Területén 7,7 millió bantu-néger, 2,3 millió európai, 0,9 millió mulatt és 0,2 millió indiai él. Színesek és fehérek között kiállóak a szociális megkülönböztetések (pl. munkások fizetése tekintetében), a színeseknek külön iskolákat, színházakat, szállodákat építenek, még a vasuton is ülön jegypénztárt kell használniok. A keresztyén egyházak tanácsa tiltakozott a minisztereinknél a faji megkülönböztetések ellen, kihallgatáson a minisztereink azonban nem volt hajlandó fogadni őket. — A háború alatt és után a dél-afrikai keresztyének között ébredés volt, ez azonban végül is szektaképződéshez vezetett, ma több mint 800, egymástól nagyjából független, a rajongásnak számtalan árnyszakát képviselő bennszülött szeparatista gyülekezet van Dél-Afrikában kb. egy millió taggal. — A zulu-négerek között kb. 100.000 lutheránus él, de még nem alakultak önálló egyházzá.

MADAGASZKAR szigetén is erős nemzeti mozgalom van, mely 1947-ben felkeléshez vezetett. Nagy az olvasási vágy, kevés a jó olvasnivaló, e téren nagy feladatok előtt állnak a keresztyén egyházak. Katolikus missziók az egész szigeten dolgoznak és igen agresszív magatartást tanúsítanak a protestáns missziókkal szemben. 1950 novemberében alakult meg a „Madagaskári Lutheránus Egyház”, norvég és két amerikai lutheránus missziótársulat munkája nyomán keletkezett gyülekezetekből.

DÉL-AMERIKÁBAN a katolikus egyház ma már nem olyan lelki hatalom mint régen. Elterjedt a babona, az emberek az istentiszteleteket mint látványosságokat látogatják, de nem lelki segítség kereséséből. Viszont a politika s a pénz-arisztokráciával való kapcsolat révén nagyobb a katolikus egyház hatalma mint régen. (Malmström dán püspök beszámolójából.) Dél-

Amerikában kb. 17 millió indián él. Ezeknek legnagyobb része meg van keresztelve katolikusnak, civilizálódott, vallása primitív indián hit és katolikus hit keveredése. Kb. 15—20 százalékuk ma is törzsekben él és pogány.

Ecuador és Francia-Guiana kivételével minden délamerikai országban élnek lutheránusok. Legtöbbször vannak Brazíliában, ahol memrég egyesültek négy különféle egyházból (számuk 400.000). Svéd, dán és norvég „tengerész-missziói” állomások is vannak több kikötőben, ezek nem végeznek közvetlenül térítő munkát, de támazai a délamerikai lutheránusságnak. Angol Guiana lutheránus egyháza tagja a Lutheránus Világszövetségnek.

A ZSIDÓK KÖZÖTTI missziói munkáról igen nehéz teljes képet kapni. A zsidókeresztyének számáról még megközelítő kimutatás sem áll rendelkezésünkre. Az Edinburghban 1949 júniusában tartott zsidómissziói konferencia is csak a zsidók számáról, de nem a zsidókeresztyének számáról tudott felvilágosítást adni. A világon 33 missziótársaság dolgozik zsidók között: Angliában 13, Németországban 3, Svájcban 2, Hollandiában 2, Dániában, Svédországban, Finnországban, Norvégiában 1—1, az Egyesült Államokban 6, Canadában 1, Ausztráliában 1, több országban egyidejűleg 2. De a zsidók közötti térítő munka jóval nagyobb. Több országban ugyanis az egyházak maguk végeznek zsidómissziót anélkül, hogy erre a munkára külön missziótársaság alakulna, más országokban pedig, ahol csak a lakosság bizonyos százaléka keresztyén (Franciaország, Egyesült Államok), a zsidómisszió beolvad az egyházak evangélizáló munkájába.

Terray László

Az anyaszentegyház vándorútján

5. Megromlott gyülekezet, bűnös pap

II. Móz. 32, 1—8.

Az egyház vándorútjának küzdelmes szakaszain nagy a kísértés, hogy csak a külső nehézségeket nézzük, a helyzetet bíráljuk, a gyűlölközéssel szembekerült emberek magatartásában lássunk veszedelmet. Ilyen időkben legnehezebb magunk felé nézni, az egyház belső bajait alázatosan észrevenni s bűnbánattal felismerni, hogy egyházunk legnagyobb nyomorúsága nem kívülről, hanem belülről származik. A vándorút viszontagságairól most fordítsuk tekintetünket a vándorúton haladó népre és papjára, Isten népére és Isten papjára.

A fenyegető helyzet a Veres-tengernél, az egyhangú, sivár pusztaságsokszor halálosnak látszó inségeivel, — nem olyan szomorú látvány, mint Isten népe és papja közelről, belülről. Ma simesen másként. A legfájdalmasabb látvány magunk vagyunk: híveink és mi, a lelkipásztoraik. Másokon, kívülállókon, körülményeken felháborodni, — ehhez még egyáltalában nem kell hívő szem, de a befelé néző tekintet nagyon ritka sorainkban, pedig az Isten a másokat ítélő szemét befelé fordítja: „... a gerendát, amely a te szemedben van, nem veszed észre?” Gondolj most a faludra s nevek jutnak eszedbe, akikről felháborodtán, egyházbévé tudattal beszélsz. Egy pillanatra fordítsd el rólnk szemedet és nézz a híveid szívébe, a magad szívébe is, — s el kell, hogy fogjon a borzalom. Mert abban nincs semmi különös, hogy mások olyanok, amilyenek, de hogy Isten népe, a jó

evangélikusok, a gyülekezet olyan, amilyen, — ez mélyen megalázó, bűnbánatra indító.

Mit fogott fel Izrael népe a kinyilatkoztatásból, amelynek csodálatos eseményei közvetlenül mögöttük vannak?

Mi volt ez a kinyilatkoztatás? Isten kiszabadította népét Egyiptomból és vezeti az ígéret földje felé, közben pedig kijelenti nekik az Ő akaratát, a törvényt. Ebben a cselekedet-sorban Isten irgalmas, szent arca fordul ragyogóan felénk. A kinyilatkoztatás hatalmas csodái után ők pedig így szólnak Áronhoz: „Csinálj nekünk isteneket, kik előttünk járjanak; mert nem tudjuk, mint lőn dolga ama férfúnak, Mózesnek, aki minket Egyiptom földéből kihozott“ (1. v.): Micsoda együgyű, értelmetlen beszéd! Ez előtt a vulgáris vallásosság előtt — ha még egyáltalában annak is lehet nevezni — elmosódik, sőt eltűnik az önmagát kinyilatkoztató Isten arca. Ezek az emberek megközelítőleg sem fogták fel, hogy kicsoda az Isten, aki szólt hozzájuk és cselekedett velük Mózesen keresztül.

Az anyaszentegyház mai vándorútján az átlag-evangélikusok vajjon jobban tudják, hogy kicsoda az élő, igaz Isten? Nem együgyűen, értelmetlenül és valótlannul képzelik el maguknak az Istent? Talán két évvel ezelőtt történt, hogy az egyik faluban gyülekezeti szolgálatom alkalmával külön beszélgettem e kérdésről a férfiakkal. Volt közöttük idős presbiter és fiatal, értelmes férfi. Megdöbbenő volt a „keresztény“ istenfogalmuk: elmosódott kép a gondviselő és e földi életben a jót jóval, a rosszat rosszal fizető Istenről. Megváltó Isten, a Jézus Krisztus Atyja nem élt a lelkükben. Lényegileg tiszteletreméltó pogány istenképzetük volt, s hitük képzetvilágát tekintve könnyen mondhatná valaki rájuk: evangélikus pogányok. S ez nem elszigetelt jelenség. Csinálj egyszer próbát gyülekezetekben az átlag-evangélikusokkal: micsoda vallási káosz, római katolikus eselekedetektől való megigazulási tan, az általános kinyilatkoztatásra épülő pogány istenfogalom táru! majd eléd azoknak az embereknek a lelkéből, akiknek pedig része volt az evangélium hirdetése által a Jézus Krisztusban történt kinyilatkoztatásból. A befelé néző egyház tekintet előtt ez a kiáltó látvány: Isten népe nem ismeri az Istent, elmosódik előtte a megváltás kinyilatkoztatása.

Azt az űrt, amelyet az élő, igaz Isten hiánya jelent az emberek életében, nem lehet elviselni, ki kell tölteni valamivel. Így jelennek meg az isten-pótlékok. Nincsen ember, akinek ne lenne isten-pótléka. Ha más nem, az ateizmus az isten-pótléka. A pap legnagyobb kísértése, amikor az emberek ezzel a kívánsággal lépnek eléje: „Csinálj nekünk isteneket“ (II. Móz. 32. 1). Az élő, igaz Isten hiánya isten-pótlék után kiált és sok ember ezzel az igényével a „szakembernek“ tartott paphoz fordul: majd csinál ő nekünk istent. Isten népének papja bizonyára ellen tudna állni ennek a kísértésnek, ha nyíltan kérnék tőle, hogy az egy igaz Isten helyett bálványokat adjon nekik. De a kérés rejtettebb, megejtőbb: az 1. és 4. versben „istenek“ helyett az újabb exegézis egyes számot olvas, s ezt az olvasási módot alátámasztja az 5. vers, ahol nyilvánvalóan az Istenről és nem istenekről van szó. Így hangzik tehát a kívánság: „Csináld meg nekünk az Istent!“ A mindenható, szent, titokzatos, távoli, nagy Istent esi-

náld meg nekünk emberire, megfoghatóra, kicsire, ártalmatlanra. A kinyilatkoztatott Isten helyett olyan isten kell nekik, aki szépen beleillik az életükbe s be lehet fogni saját elgondolásaik szekerébe.

Híveink tőlünk is azt várják, hogy az ő isten-igényüket pontosan kiszolgáljuk. És a szószéken elkezdjük faragni az Istent! Bálványfaragókká leszünk, próféta helyett, a kinyilatkoztatás tiszta tolmácsolója helyett. Ne gondold, hogy ez túl merész kijelentés a mai evangélikus lelkészekre nézve. Azon a nyári lelkészkonferencián, ahol ezek a gondolatok először elhangzottak, Szabó József püspök megrázó előadásban beszélt arról, hogy Krisztus kereszttjét görög módra átalakították a kereszt bolondságának megkerülése érdekében (I. Kor. 1, 22—23). Lépten-nyomon botlunk olyan prédikációkba, amelyből nyilvánvalóvá lesz: nem kell a kereszt Istene, hanem az embereknek a szájaize szerint átfaragjuk az Istent.

Ennek a következménye, hogy a szószékek alatt sokan ezzel a csinált istennel és nem a kinyilatkoztatott Istennel találkoznak. Ítéletté lesz az egyházon a marxizmus ideológiája a keresztyénséggel és az Istennel kapcsolatosan, mert azok, akik kialakították és képviselik, a keresztyénség területén sokszor csak ezzel a csinált istennel találkozhattak s erről a csinált istenről úgy látták, hogy nagyon is „osztály-arcú” van. Evangélizációk és konferenciák is ugyanilyen ítélet a szószéki istenesinálás felett: évtizedek óta templombjárók merendülten ismerik meg egy-egy ilyen alkalommal Jézus Krisztust. Miért nem találkozhattak a szószékek alatt az élő Istennel? Nyilván van ennek más magyarázata is, de azért ezt a kérdést sem tehetjük egyszerűen félre: Talán csak nem faragott istent kaptak a szószékekről a Jézus Krisztusban testté lett Isten helyett? Ma is nagy a gyülekezeteink kísértése, amely a papjaik felé fordul: Csinálj nekünk érdekeinket védelmező istent!

Ez az alapvető romlás, a legmélyebb baj bent az egyházban: a bűnből, halálból Jézus Krisztus vérén megváltó Isten arca ködbevész és előtérbe kerül a lelkekben az emberi gondolatból, vágyból, elképzelésből, a kinyilatkoztatás forgásaiból tetszés szerint összeszabált isten-alak.

Természetes, hogy ez a csinált isten azután jó kulisszána az életünk tetszés szerint való berendezéséhez. Izrael ünnepi áldozatot vitt az Áron által készített istennek, s vallásos kötelességének emelvégeztése után „leüle a nép enni és inni, azután felkelének játszani” (6. v.). Nem ártatlan szórakozásról van itt szó, hanem kultikus mulatozásról, kicsapongásról. A faragott isten előtt folyhat az élet má-mora. Nem lesz ugyanígy Isten kulisszává nagyon sok hívünk életében?! A templom és a külső vallásosság, a szertartások — mint keresztfelés, esketés — vallásos háttérrel alkotnak az Isten akaratától függetlenül szabad élethez.

Az anyaszentegyház vándorútján a mai idők egyik legégetőbb, ha nem a legfontosabb kérdése: mered-e összetörni gyülekezeted előtt a magadfaragta bálványt és helyette hirdetni az élő, igaz Istent, Jézus Krisztust, a megfeszítettet és a feltámadottat? Adná ehhez Isten Szentlelke igéjének világosságát és bátor szólását.

Veöreös Imre

A hitvalló egyház küzdelme és bizonyágtevése

Ezzel a címmel jelent meg egy több mint 500 oldalas könyv a Ludwig Bechtauf kiadóvállalat kiadásában, Bielefeldben 1948-ban. Szerzője Niemöller Vilmos, Niemöller Mártonnak, a Hitvalló Egyház vezéralakjának fivére.

Ez a vaskos kötet egyike az utóbbi évek legjelentősebb egyházi műveinek. Jóllehet a szerző az előszóban kijelenti, hogy nem óhajti egyháztörténetet írni, műve mégis a maga nemében páratlan történelmi dokumentum-gyűjtemény, hiszen a németországi egyházi harc immár bevonult a történelembe. A könyv azonban jóval több egyszerű tényfelsoroló és adattároló krónikánál. Nemcsak elbeszél és megállapít, hanem értékel és reflektál is. S éppen ezért tele van tanulsággal és útmutatással az egyház, mégpedig nyilván nemcsak a németországi egyház jelenére és jövőjére nézve.

A terjedelme és rendkívül jelentős munka ismertetésére itt nem vállalkozhatom. Jó volna, ha azt minél többen elolvashatnák és annak anyagi felkészíti munkaközösségek megbeszélésének tárgyát képezhetné. A kötet különben a soproni Teológiai Akadémia birtokában van. Mégis szeretnék néhányvenást a gazdag tartalomból kiemelni és ezeken keresztül is magára a könyvre a figyelmet reáirányítani.

1. Igaza volt Barth Károlynak, mikor 1935-ben megállapította, hogy Németországban az egyháznak elsősorban és legfőképpen nem a Harmadik Birodalommal gyűlt meg a baja, hanem *egy másik egyházzal*, egy belőle támadt, fejét vesztelt és megzavarodott egyházzal. A németországi úgynevezett egyházi harc főelméleti jelensége nem a náci ideológia szellemi fegyverzetében felkészült Harmadik Birodalom, s az ennek árnyékában fejét felüti újpogányság volt, hanem a *Német Keresztyének Mozgalma*. Ez a mozgalom, amely végül is néhány tartományi egyház kivételével hosszú időre hatalmába kerítette az egyház vezetését, egyháznak, mégpedig az egyedül igaz német keresztyén és evangéliumi egyháznak vallotta és hirdette magát. Teológiai, tudományos mértékkel mérve bármilyen síny és gyenge volt is a Német Keresztyének teológiája, ez a teológia mégis, mint eretnokség és tévtanítás rendkívül súlyos veszedelmet jelentett az egyháza. A könyv megdöbbentő adalékokat tár fel ebből a tévelygő teológiából, amely nyilván egy bizonyos keresztyén színezetű teológiának és a náci ideológiának ötvözet és ez utóbbinak teológiai igazolási kísérlete kívánt lenni. Ha elolvassuk ezeket az idézeteket, amelyek az Ótestamentum értelkezésével kapcsolatosak (270. l.), vagy a kinyilatkoztatás forrásáról (369. kk. l.), vagy a „nemzeti egyházzal” (422. l.) szólnak, vagy megismerjük Müller Birodalmi püspök tanításait (479. l.), akkor valami fogalmat tudunk magunknak alkotni arról a romlásról, mi az egyházat fenyegette. Persze, ez a romlás nem a Harmadik Birodalom születésnapján kezdődött. És a kísértés sem szünt meg Hitler bukásával. Az egyháznak minden időben küzdenie kell mindenféle teológia naturalis ellen, s szüntelen éles önvizsgálattal kell harcolnia igehirdetésének tisztaságáért. Hiszen éppen ez a teológiai tudomány állandó feladata. A németországi egyházi harc idevonatkozó tapasztalatai mindenestre alkalmazhatók arra, hogy fülünket különösképpen is élessé és lelkiismeretünket érzékenyvé tegyék minden hasonló veszedelemmel és kísértéssel szemben.

A Német Keresztyének Mozgalma is észrevette persze, de már végzetesen későn, hogy a náci-rendszer a kezdetben hangoztatott pozitív keresztyénység alapját végleg félretolta, az egyház teljes megsemmisítésére tör s maga is vallássá, valláspótlékká válik. Egészen elképesztő az, amit a nemzeti szocialista reggeli áhitatokról, gyermekek imádságáról, a nemzeti szocialista keresztlőről, esketésről stb. olvashatunk (278. l.).

2. A németországi egyházi harc egyik legszomorúbb tapasztalata volt az úgynevezett *intakt tartományi egyházak és a Konfesszionizmus* magatartása.

Ezek a jórészt lutheránus egyházrészek nem voltak hajlandók feltétlenül és fenntartás nélkül csatlakozni a Hitvalló Egyház álláspontjához, s azt túlnagyréven tartva valamiféle közvetítő magatartást próbáltak tanúsítani, ami perszenagyon gyöngyöztette a hitvalló frontot. Az egyházi harc folyása, de talán méginkább az 1945 óta eltelt idő és annak egyházi eseményei igazolták, hogy ez a magatartás nemcsak káros volt, hanem teológiaiilag is téves. Ez az irányzat átmenetien akarta az egyházi életet a hitleri rendszeren, s azután lehetőleg azt folytatni az egyházi életet, ahol az 1933-ban, vagy talán éppen Vilmos császár idejében abbamaradt. Pedig a Hitvalló Egyház küzdelme nyilvánvalóvá tette, hogy az egyház megújulása elodázhatatlan.

A konfeszionizmus magatartásának igazolására a hitvallókra hivatkozott. A XVI. század hitvallási iratait szögezte szembe a barmeni hitvalló nyilatkozattal (333. l.). Így jut el Niemöller a megdöbbentő megállapításra: ebben az esetben rosszul értelmezett hitvallásosság vált a hitvallástétel akadályává! (421. l.) Kétségtelennek látszik az is, hogy ezért nem lehet sem Luthert, sem a lutheri hitvallásokat felelőssé tenni, hanem legfeljebb azokat, akik Luthert és a hitvallásokat jogtalanul felelőstették. S azt a kérdést is fel lehet vetni, hogy vajon nem előzetesen elfoglalt politikai álláspont, német nacionalista elfogultság, determinálta egyesek és egyházi alakulatok magatartását, amire azután utólag keresztük teológiai igazolást. Mindenesetre egy részben keleti történelmi folyamat gyümölcsei értek magukbéli a magatartásban s ezeket a történelmi összefüggéseket éppen lutheri teológusok (E. Wolf, H. Diam, stb.) lárták fel nagyon alapos tanulmányokban. Éppen a helyesen értelmezett lutheri teológia, nevezetesen Luthernek a két birodalomról szóló tanítása alapján lehetett és kellett az egyházi harcban hitvalló magatartást tanúsítani. Tehát nem dogmatikai, hanem történelmi okai voltak annak, hogy jelentős evangélikus egyházi alakulatok távolították magukat a Hitvalló Egyháztól.*

3. Rendkívül figyelemreméltó az a kép, ami az egyházi harc anyagi vonatkozásai tekintetében a könyvből élénk tárul. Az egyház számára végzetté lett az államnak való anyagi kiszolgáltatottsága, teljes anyagi függése. Hogy mégis egyáltalában élt és működött a Hitvalló Egyház, az annak volt köszönhető, hogy a megvont állami támogatás helyébe a gyülekezetek példátlan és nagyszerű adozatkészsége lépett. Pedig a helyzetet anyagilag is rendkívül súlyossá tette, hogy a náci rendszer ezen a téren talán leghamarább levetette álarcaát, 1941-től a teológiai hallgatók minden egyetemi kedvezményből kizárták, később a teológiai fakultások is jórészt megszűntek (275. l.). Lelkészek nem tarthatlak háziaralási alkalmazottat, a lelkeszi családokat kizárták a Német Családok Szövetségéből, sem ők, sem hozzátartozóik nem válhattak korrepetálást (275-kk.), stb., stb.

4. A Hitvalló Egyház döntő felismerése az 1940-ban Lipcsén tartott zsinatra érik meg: az egyház konstantinusi korszakának vége. A felburjánzó újpogányság és az eretnek „Nemzeti Egyház” tömegeivel szemben a maroknyi Hitvalló Egyház missziói helyzetben van. (490-kk. o.) Az egyház megszűnik közjogi tényező lenni, kivétel az immár teljesen szekularizálódó közéletből (270-kk. o.). Mégsem válik gettóvá, mert az igehirdetés bizonyosságtevő szolgálata és a szeretet cselekedetei által hirdeti a reábizott üzenetet a világban. Az egyházi élet hordozója, alapsajtja és pillére a gyülekezet lesz a továbbiakban (191. o.). A Hitvalló Egyháznak megrendítően nagyszerű tapasztalatai voltak a pásztoraik mellett helytálló gyülekezetekről. A gyülekezet teljes nagykorúsítása és önállóságra nevelése, a Pastoren-Kirche tévelygésének megszün-

* A „hitvalló egyház” és az ú. n. intakt (a „német keresztényeknél”) érintetlen) tartományi egyházak különböző módon képviselt egyházi elb-állításáról, majd pedig a háború utáni vitájáról a másik fél álláspontját röviden Wurm püspök nyilatkozatából ismerhetik a Lelkipásztor olvasói (1948. februári szám. 59. l.) Szerk.

letése égető feladat. *A gyülekezeti élet középpontja az istenisztelel.* Egyre inkább a templomban és a templom körül él a gyülekezet. Minden munkáját kimondottan egyházivá lesz, azok is, amelyeket eddig egyesületi keretben végeztek.

Ezekre a felismerésekre a németországi Hitvalló Egyház már a negyvenes évek elején eljutott. Nagy kár, hogy mindezekről akkoriban nekünk nem sok tudomásunk volt, bár valószínűleg, ha lett volna is, nem vontuk volna le belőlük a szükséges konzekvenciákat.

Niemöller könyve 1945-el zárul. Azóta öt év telt el, s az ezidőben lezajlott egyházi események Németországban megmutatták, hogy a Hitvalló Egyház szerepének és munkájának még egyáltalában nincs vége, sőt reá egyre fontosabb feladat, vár.

Groö Gyula

Diem a laikus-munkások feladatáról!

Részleteket közlünk Hermann Diemnek a laikus munkáról tartott győri előadásából. Diem a németországi „hitvalló egyháznak” Niemöller mellett egyik legmarkánsabb vezéregyénisége, akinek teológiai értékelésére jellemző, hogy a múlt évben ünnepelt születésnapjára ünnepi kötetet adtak ki. Eddig 46 különböző művet írt. A háború óta egyike a legtöbbit utazó németországi egyházi férfiaknak: egyházi meghívásra több hónapot töltött az Egyesült Államokban, Hollandiában, Franciaországban, legutóbb pedig nálunk.

A német evangélikus egyházban egyidő óta megvan az ú. n. laikus-mozgalom. Ennek háttere az az érzés, hogy az egyházban sokat kormányoznak és keveset szolgálnak. Ez elleni protestálásként erősödött meg ez a mozgalom. A laikus-munka nem néhány embernek az aktivitását kell, hogy jelentse, hanem a *gyülekezet munkabaállítását* a lelkész mellett. Tudnunk kell, hogy a gyülekezetben mindnyájunknak ugyanaz a felelőssége. A lelkésznek azt kell végeznie, ami a gyülekezet minden egyes tagjának feladata. Amikor Luther újjászervezte az egyházat, két alapelvűből indult ki. Az egyik az egyetemes papság elve volt. A másik az az elv, hogy a keresztyén gyülekezetnek joga, sőt kötelessége, nemcsak hallgatni, de meg is bírálmi az igehirdetést. Minden „laikusnak” *dolga tehát, hogy az igehirdetéssel, annak tisztaságával és igazságával törődjék. Ha a gyülekezetet megfosztjuk ettől a jogától, felelősséget sem várhatunk tőle.* A gyülekezet legfontosabb joga és kötelessége: az igehirdetésért való felelősség!

Ennek persze megvan a maga *előfeltétele*. Hogy ezt a jogát és kötelességét a gyülekezet valóban gyakorolni tudja, a „laikusoknak” is teológusokká kell lenniök. Aki valamihez hozzá akar szólni, értenie is kell hozzá.

Természetes, hogy a gyülekezetben nem mindenki prédikál. Hitvallási iratainkban megtaláljuk azt a feltételt, hogy külön elhívás nélkül senki se szolgáljon a gyülekezetben. De aki így szolgál, rá van utalva, hogy az egész gyülekezet együttmunkálkodjék vele. Persze prédikálhatok úgy is, hogy általánososságokat mondok, amik minden korban, mindenütt igazak. De *helyesen akkor szólok az igét, ha az most és itt szólítja meg az embereket, konkrét helyzetükben.* Ezt pedig csak akkor tudom megtenni, ha ismerem a gyülekezetemet, bajait, gondjait, gondolataikat. Ehhez kell a gyülekezet segítsége.

Ötvenes gyülekezetében negyven „laikus” segítőtársa van Diem-nek, férfiak és nők, mind felnőttek. A gyülekezet húsz körzetéért egy-egy férfi és nő

felelős. Köztük persze ott vannak a gyülekezet presbiterei is teljes számban. Ezeknek a segítségével ismeri állandóan a gyülekezet jelenlegi helyzetét. Ezek számolnak be néki arról, kik belegek, hol van anyagi vagy lelki természetű nyomorúság, kik igénylik a lelkész látogatását stb. De a legfontosabb feladatuk mégsem ez. *A legfontosabb segítségük abban áll, hogy segítőtársai állandóan beszámolnak néki igehirdetése hatásáról. Megértették-e, nem értették-e hamisan, nincs-e ellentmondás? Milyen kérdéseikről szeretnének hallani? Mit kifogásolnak és mit helyeselnek az egyházban? Erről mindről be kell számolniuk. Ez jelenti a legnagyobb segítséget legfontosabb lelkési munkájában, az igehirdetésében!* (Persze az olyanokat, akik mindennel a lelkészhez futkosnak, pletykálkodnak, meg sem hallgatja. Ez a 8. parancsolat elleni véték lenne. Ennek a szolgálatnak a gyülekezet igehirdetéséért való igazi felelősségéből kell fakadnia.) Így tusakodik együtt lelkész és gyülekezet, hogy az ige igazán hirdettessék.

Ez a kérdés a laikus-szolgálat legfontosabb kérdése. A többi részletkérdés, helyi adottság. De ha lelkésznek és gyülekezetnek ez a közös tusakodás az igehirdetésért nincs meg, nem érnek semmit a legerőteljesebb laikus-mozgalom és a legügyesebb és leghatalmasabb segítőtársak sem. Ha nincs meg az igehirdetésért való közös felelősség, minden ilyen törekvés hiábavaló, nem vagyunk a Krisztus gyülekezete. Mert ne felejtjük: Az egyház a szentek gyülekezete, amelyben az evangéliumot igazán hirdetik és a szentségeket helyesen szolgáltatók ki (Ágostai Hitvallás). N.

Az egyházfegyelmzés az érdeklődés homlokterében

Levelező munkatársaink az ország legkülönbözőbb részeiről adják hírül, hogy lelkészmegbeszéléseken és munkaközösségi értekezleteken egyre egyre nagyobb és sürgetőbb kérdésként kerül elő az egyházfegyelm gyakorlati alkalmazásának gondolata. *Kosztorus Oszkár* alesperes beszámol a Dékési egyházmegye egyik legutóbbi lelkészértekezletéről, ahol *Kun-Kaiser József* mezőberényi lelkész tartott az egyházfegyelméről előadást. Tervbe vették, hogy újra meghívják: a nyújtott teológiai alapvetés után vizsgálja tovább gyakorlatilag a kérdést, mit lehetne tenni? „Az egyházfegyelm kérdése fontos, mert ma sokan elfordulnak az egyháztól. Mítévők vagyunk azokkal, akik reverzálást adnak ellenünk, vagy akik nyíltan hirdetik, hogy semmi közösséget nem vállalnak az egyházzal, de adójukat mégis megfizetik“ — írja a Lelkipásztornak *Kosztorus Oszkár*. *Fábián Imre* esperes a februári számunkhoz küldött beszámolóját ezzel kezdi: „Egyházmegyénk, egyházunk mai előtérbe touló problémája a fegyelmzés kérdése“.

Kovács Géza levelező munkatársunk pedig részletesen ír megmozdulásukról. A győri egyházmegyében a lelkési értekezleteken már jó ideje szőnyegen forog a reverzálással kapcsolatban egyháztagjaink fegyelmzésének a kérdése. Az alább közölt tervezet a lelkési munkaközösség e hó elején elvileg elfogadta és sürgősen bevezetni kívánja. Az indítványnak a lelkészek között ellenzője nem támadt. Az indítványt feldolgozzák szabályrendelet formájában és a végleges megszövegezés után megküldik az egyházközségeknek azzal, hogy egyházközségi szabályrendeletként fogadják el. „Gyülekezetünkben előkészítve rá a közvéleményt — élénk érdeklődés és várakozás, sőt sürgetés mutatkozik

a bevezetendő intézkedés iránt. Van olyan szülő, aki már követeli, hogy minél hamarabb vezessük be, mert fiát nem tudjuk másképpen megakadályozni reverzális adásában a kárunkra. Már olyan eset is volt, amikor a nemrégiben kárunkra reverzalist adott személy ijedten jött kérdezni, hogy igaz-e a készülő szabályozás híre, mert igen kegyetlen dolognak tartja és számára éviselhetetlen lesz.“

A győri egyházmegye lelkészértelmezlet e'el terjesztett tervezetet, amely egyházközségi szabályrendelet alapjául szolgál, a következőkben közöljük:

„1. A legutóbbi lelkészi munkaközösségen nyert megbízásunk értelmében összejöttünk és imádkozó és egyházunkért aggódó lélekkel érezzük, hogy a feladat, melyre vállalkoztunk, meghaladja erőnket. De tudjuk azt is, hogy itt nem emberi s nem lelkészársaink ügyéről, hanem egyházunk életbevágó kérdéséről van szó, ezért egyházunk iránt érzelt felelősségünk indít bennünket arra, hogy ehhez a kényes kérdéshez mégis hozzányuljunk.

2. Általánosságban helyesnek tartjuk az Egyházi Törvényeknek azt az intencióját az egyház fegyelmi bíraskodására vonatkozólag, hogy az első lépést a lekipásztori gondoskodásban jelöli meg és csak ennek eredménytelensége esetén folyamodik az evangélium szellemének megfelelően a tanuk előtt való megintés illetve megfédés fegyveréhez.

Elegendennek tartjuk azonban a fenti lépések eredménytelensége esetén megengedett szankciókat: a) az egyházközségi bíróság, illetve presbitérium előtt való megfédést, mert a reverzalist adott egyháznak a legnagyobb valószínűség szerint úgy sem jelenik meg, az írásban köztül feddés pedig nem éri el célját, b) az 5 évig terjedő válaszlási és választhatósági jogától való megfosztást, mert van eset, amikor nem alkalmazható (kiskorúság), különösen rendkívülinek látunk azonban olyan rendszabályt, amely a jelenlegi körülmények között nemcsak a hűtlenséget elkövető egyházilag esetében, de a gyülekezet széles rétegében is elveszítette súlyát. Gondunk itt arra a tényre, milyen nehézébe ütközik egyházi tisztiségek betöltése, közgyűléseink pedig nem egy esetben határozatképtelenek a látogatatlanság miatt.

3. Ezt a véleményünket igazolják azok a gyakorlati próbálkozások, amelyek mindenfelé történtek a reverzális veszély elhárítására, vagy a vele kapcsolatos fegyelmi eljárásra, mind főretereszik az egyházi alkotmány alkalmazható rendelkezéseit — nyilván a gyakorlatban való elégtelenségük miatt — s ettől függetlenül gyakorolják a fegyelmezést.

4. A reverzalist az E. T. VIII. tc. 175. §. 1—2. pontjába ütköző fegyelmi vétségnek tekintjük, tehát olyan bűnnek, amely az egyház iránt tartozó hűség megszegése és olyan magaviseletnek, amely az egyházközségben megbotránkozást okoz, és rossz példaadással alkalmat ad a gyengébb hitűek megtévedésére.

A konfirmáció — pasztoralizáció

Egyházunk püspökeinek a konfirmáció ügyében kiadott körlevele tanulságosan határolja el a konfirmációt a vallásitanítástól. Ismét egy olyan jel, amely mutatja, hogy egyházunkat az idők önmegújulásához segítik, mert elzárnak utakat, amelyeken való járás azelőtt sem volt egészséges. Azelőtt a konfirmációi vizsga és a didaktikai szempont sok gyülekezetben háttérbe szorította a konfirmáció lelkipásztori jellegét. Ma is akad lelkész, aki megjedte a püspöki körlevélben ajánlott módszertől, mert: „Nem fognak tudni a gyermekek a vizsgán!“ A jelen évek konfirmációi előkészítői annyit fognak érni, amennyire személyes hitté, belső meggyőződésé és lelki kincsé tud-

tolózi a megtérő, hogy bűnét — amennyire erre lehetősége van — jóváteszi gyermekeinek evangéliumi szellemben való nevelésével.

Szükségesnek tartjuk továbbá, hogy a gyülekezetekben — a presbitériummal való ismertetés után — kihirdetessék a reverzalist adott egyházaggal szemben gyakorlandó fegyelmi eljárása egyházunknak.

Ervénye a kihirdetéssel lép életbe.

Szükségesnek tartjuk annak hangsúlyozását is, hogy ettől a rendszabálytól csak akkor várhatunk eredményt, ha minden gyülekezetben egyöntetűen bevezetik és gyakorolják.“

*

A különböző helyekről érkezett megnyilatkozások mutatják, hogy az élet már messze túlhaladt egyházi alkotmányunk egyházfegyelmezési paragrafusain és sürgető feladatát teszi gyülekezetfegyelmező intézkedések egységes bevezetését. A jogi lehetőséget szabályrendeletalkotás lehetősége adja meg. Sok idő nincs a gondolkodásra, mert vannak egyházunknak olyan mulasztásai — ezek közé tartozik az egyházfegyelmezés kérdése is —, amelyeknek elkéselt pótlása egyre nehezebbé válnak.

A visszhang is mutatja:

Itt az idő a papok testvéri anyagi megsegítésére

Legutóbbi számunkban között néhány rövid, de megrendítő beszámoló nyomán többen felfigyeltek az egymásért való anyagi felelősség sürgető feladatára.

Görög Ernő nagyvelegi lelkész írja: „Megrendülve olvasom Fábian Imre esperes levelet a Lelkipásztornak. Azonnal tenni kell valamit. Induljanak a püspöki és esperesi felhívások a 10 Ft-os akcióra: kik ajánlanak havi 10 Ft-ot az inséget szenvedő lelkésztestvéreknek? Én örömmel ajánlok meg havi 10 Ft-ot. A pénz összegyűjtése sürgős volna! Az esperesek javaslata alapján azonnal meg kellene indítani a megsegítés munkáját. Igazad van: ma még vannak, akiknek van. Holnap...?“

A Lelkipásztornak református lelkésztestvérek között is nő a tábora. Megható a sorsközösség vállalása az egyik református lelkész-olvasónk részéről. *Dékán Elek* gulácsi (Bereg megye) református lelkész a januári számunk kézhezvétele után nyomban 50 Ft-ot küldött kiadóhivatalunkhoz továbbítás végett: „Kérem a pénzt a Lelkipásztor januári számában említett kilelepített gyülekezetek lelkészei közül a legráutaltabbnak mint testvéri segítséget továbbítani.“

Németh Károly, a győri egyházmegye esperese megküldte február 8-án kelet körlevelét: „Tegnap értekezletünkön abban állapodtunk meg, hogy egyházmegyéinkbeli lelkészözvegyek és lelkészek segélyezésére az idén 1000 Ft-ot adunkozunk. Egy-egy lelkészre esne átlag 50 Ft. Aszerint, hogy adományaink az átlagot elérik-e vagy alatta maradnak, jut 1000 Ft-nál több vagy kevesebb segély szétosztásra. Csupán a lelkésztestvérek személyes adományairól van szó, tehát nem gyülekezeti hozzájárulásról.“ A Lelkipásztor szerkesztőjéhez intézett kísérőszövegeiben közli az esperes, hogy „erre az akcióra azok a sorok indították, amelyek a Lelkipásztor januári számának 43. és következő o'dalán jelentek meg“. *Kovács Géza* győri lelkész beszámolójában is örömmel olvasunk arról, hogy a lelkészértekezleten élénk visszhangja támadt a múlt számunkban felvetett gondolatnak. „Meg vagyok róla győződve, hogy hamarosan széleskörű hullámyérés támad e megmozdulás körül.“

Gyermekistentiszeleteti vázlatok

Az igesorozat általában alkalmazkodik a felnőttek istentiszteletének perikóparendjéhez. Néhol rövidít vagy változtat az egyszerűség kedvéért, de ott is vigyáz az egyházi esztendő üdvtörténeti sorrendjére. A perikóparend a szószéki alapigét (A) és az ótári igét (lekció) közli. A belső cél (B. c.) általában megfelel a gyermekbiblikori munkamódszerben használt belső célnak; a textus üzenetének tömören fogalmazott irányvonalát mutatja. A tanítás (T) az ige üzenetéből kicsendíthető tanítási anyagra mutat rá rövid tételben. A vázlat (V) legtöbbször csak néhány eligazító gondolat.

Laetare.

- A.: Luk. 22, 39—44. — Lectio: Zsid. 4, 14—16.
B. c.: Jézus értünk engedelmes mindhalálig.
T.: A váltságról.
V.: Jézus nem a testi szenvedéstől félt, hanem iszonyodott a büntől. Üdvösségünknek azonban ez volt az ára, és ő engedelmes volt. A mi bűnünket vette magára, hogy a kereszten megfizessen érte.

Judica.

- A.: Luk. 23, 17—25. — Lectio: Zsid. 5, 5—9.
B. c.: Jézus miattunk, helyettünk és értünk halt meg.
T.: Jézus engesztelő áldozata.
V.: Az első, akin szószerint érvényesült Jézus helyettes halála: Barrabás. Így fogadja el Isten mihelyettünk és miérettünk is Jézus halálát. Az egyiknek meg kellett halnia. Jézus, az ártatlan halt meg, hogy mi ne haljunk meg. Isten bűn miatti haragja kiengeszteltett a kereszten.

Palmarum.

- A.: Máté 21, 1—9. — Lectio: Fil. 2, 5—11.
B. c.: Hódolat a szenvedés útján haladó Jézus előtt.
T.: Jézus a megígért Messiás.
V.: Király, de alázatosan, számárháton jő. Alázatosan jő, de hódolattal fogadják. Jézus nem áll meg a virágos úton, hanem megy tovább a kereszt felé, hogy beteljesedjék Isten ígérete: Jézus a Messiás.

Nagypéntek.

- A.: Luk. 23, 32—43. — Lectio: Ézs. 52, 13; 53, 12.
B. c.: Jézus a kereszten bűnbocsánatot hirdet.
T.: Bűnbánatról és bűnbocsánatról.
V.: Szenvédéstörténet, Siratnivaló halál, — örvendétes halál. Áldása: bűnbocsánat. Első megajándékozott a labor. Bűnét elismerte, az ítélet igaznak tartotta és öngyógyulást nélkül kért kegyelmet az Úrtól. Azóta sok bűnös nyert kegyelmet a kereszt által.

A dunáninnyi egyházkerület munkaközössége

Malakiás 2, 7 azt az érdekes megállapítást tartalmazza, hogy a papnak ajkai őrzik a tudományt. Tehát nem a könyvszekrény és a feje, hanem a szája. Nyilván úgy, hogy „tudományát”, amely természetesen nem az övé, állandóan hirdeti és tovább adja. Szobatudósokra, Part — pour — Part — teológusokra nincsen szükségünk. Az igehirdetésünk és lelképásztori munkánk számára tanuljunk. Minden tanulásunk a gyakorlati egyházi munkánk területén gyümölcsözők. — Ebben a vonatkozásban említtem meg a lelkészi munkaközösségek nagy fontosságát. Egy-egy teológiai probléma szóbeli megbeszélése igen sokat ér. Ezért lehet sajnálni, ha lelkészi munkaközösségeink vontatva működnek. (Szabó József legújabb püspöki körleveléből.)